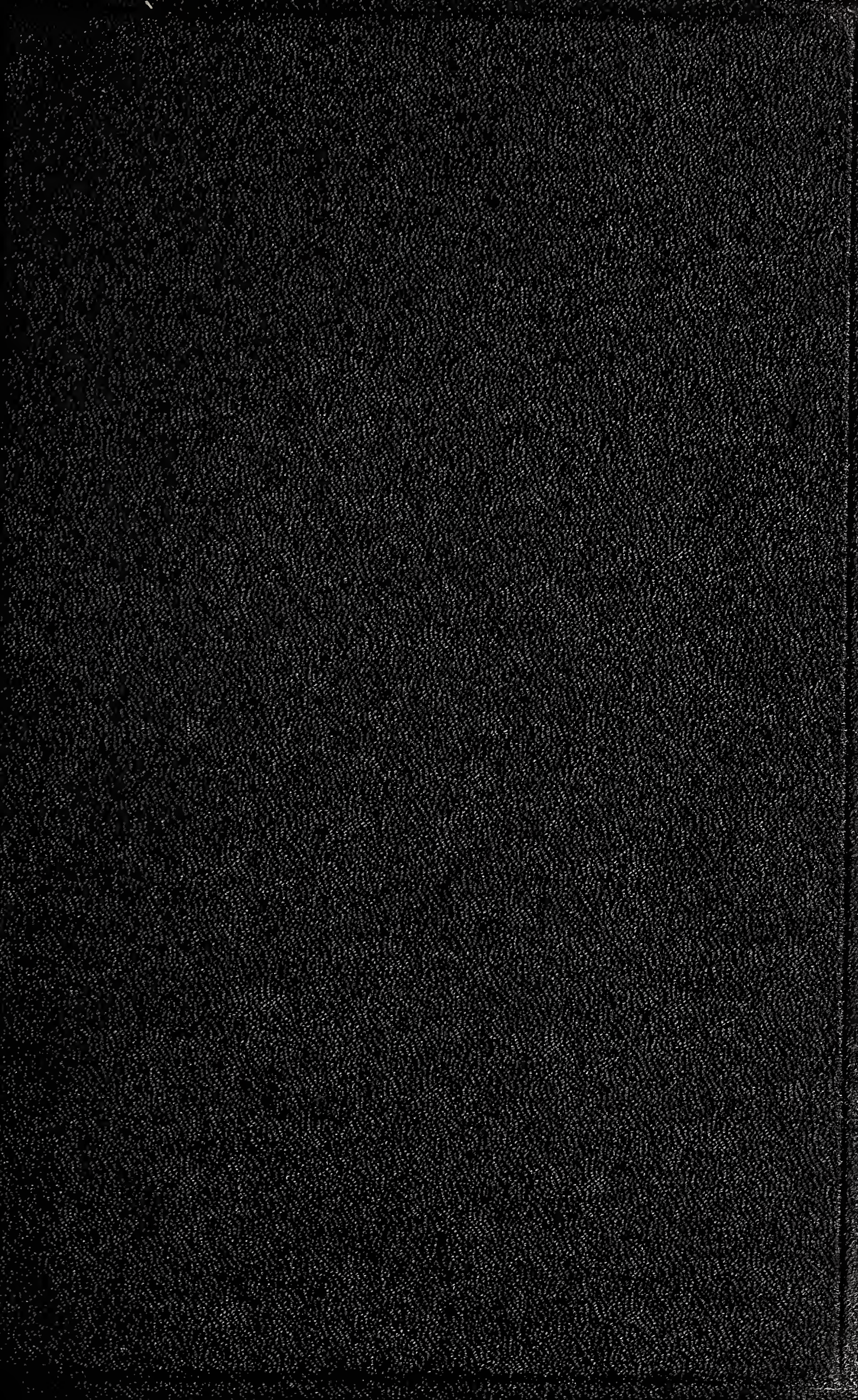
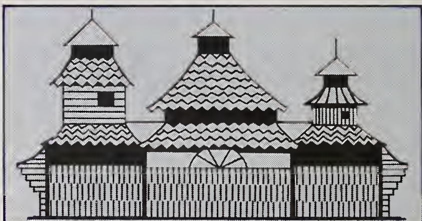

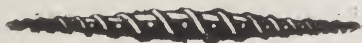

AZ

MAGYAR OROSZOKRÚL

VALÓ IGEN RÖVID

ELMÉLKEDÉS

MELYET IRTT

DÉCSY ANTAL

KASSAN

FÜSKÚTI LANDERER FERENTZ'
költségével és betüivel

NAGY KEGYELMŰ

BATSINSZKY ANDRÁSNAK

Ö

EXCELLENTIÁNAK

MUNKÁTSI OROSZ PÜSPÖKNEK, TSÁSZARI, KIRÁLYI, APOSTOLI FEJEDELEMNEK TITKOS-BELSŐ, VALÓSÁGOS

TANÁTSOSSÁNAK

MINT

KEGYES PATRONUSSÁNAK

Nagy Kegyelmü Püspök!

nékem Kegyes Uram!

Az illendöség, az Igaſság, az mely tudomány ezen Munkát, mely az Magyar Oroſzokrúl általam mindenek elött leg elsöben vagyon irva, nem engedik másnak egyébnek fel áldozni, és ajánlani, hanem egyedül tsak Excellentziádnak, ki az maga nemzetének nem tsak ditsösséges feje, és Lelki vezérje, hanem köztök az világi Tudományokbanis mindeneket fellül halladó, mint ama *Pythagoras Samius*, kit nevez *Valerius Maximus Lib.* 8. *cap.* 7. --- *perfectiſſimum ſapientiae opus*, --- *cui rerum abditarum pretium, et excellens iudicium, faemur aureum feciſſe* bizo-

)(nyitja

nyitja *Caelius Calcagninus Epiſtolar. Quaeſtionum. Lib, 3. Epiſtola* 8.

Nemis lehet tsudálni Pythagorásban azon nagy el rejtet tudòmányát, mert leg föbb Pap vala nemzete közt, mint irja *Iamblichus* az életében; a' Papoknál vólt pedig minden nemzeteknél az el rejtet Tudomány, a' mint ezt bizonyitja az Romai böltsességnek Meſtere *Cicero Lib. 2. de Leg. cap. 19. Livius Lib. 9. cap. 46: --- In Pontificum penetralibus abditum Ius civile, abdita dierum ratio, quibus lege agi poterat*, melyet bizonyit *Valerius Maximus Lib. 2. cap. 1. --- Ius civile per multa ſaecula inter Sacra, caeremoniasque Deorum immortalium abditum ſolis Pontificibus notum.*

Magyar Orſzágban ſzinte a' tudományok az fö Papoknál vóltak el rejtve, mert ök tették az Királyál

lyál a' Törvényt, a' mint irja *Inchoffer pag.* 353: --- *apud Reges Hungariae, initio ducto a' Stephano, Praeſules primo ſemper loco in conſiliis habiti, nec quidquam decretum, niſi ipſis ſancte placuiſſet*; ök tudták ezen nemzetnek eredetit, és tselekedeteit, mint leg tanúltabbak.

A' midön ama nagy emlékezetü *I. Máttyás Király* az Magyar Orſzág nemzetének Hiſtoriájat *Bonfinius* Antal által iratta vólna, tehát azt irja *Heltay Gáspár*, hogy a' Király mind az Erdélyi, mind pedig az Magyar Orſzági Püspököket Visegrádban hivatta, és elöttek el olvaſtatta az Magyar nemzetrül irtt Hiſtoriát, a' végett, hogy nálak lévén az el rejtet Tudomány, itéletet tennének róla, hogy ha vóltaképpen vólna le irva az nemzet Hiſtoriája, kik midön

)( )(

dön helyben hagyták vólna, úgy az Király allápodot meg benne, és az Orſzág.

Enis Kegyelmes Uram! ebben az Munkámban Máttyás Királyt követni akarván, Excellencziád kegyes ſzine eleiben teſzem, és ereſztem, méltoſztaſſon itéletet tenni e' Munkámrul, hogy ha ne talántam Excellentiádnak lévö el rejtet tudománybúl valami, a' kit én nem tudtam, el maradhatot vólna, idövel helyre hozattathaſſon, mert azt tudom, hogy Excellencziádnal az el rejtet tudomány vagyon, a' mint ezt ama nagy vaſtag tudományal biró *Szvörényi Sándor* azon munkájában, melyet az Magyar Anyaſzentegyházi dolgokrúl irt, világoſſan meg vallya, hogy ſok el rejtet böltses-

séget

séget tanúlt Excellencziádtúl, melyeket ö annak elötte nem tudot.

Elég már tsak ez az egy ditséretis Exczellentziádnak, oly nagy tudományu embertől, nemis látom tehát ſzükségesnek, hogy több ditséretekkel terhelyem Excellentziádat, tudván jól, Excellencziád terméſzeti erköltsét, hogy jóllehet ugyan az leg nehezzebb, és terheſſeb dolgokat minden türéſſel el tudja viſelni, és ſzenyvedni, de az önnön maga ditséretének hallásában olly türhetetlen, hogy azokat magátúl el távoztattni parantsolyais.

Légyen tehát úgy Excellencziád maga Sz. akaratja ſzerént, és magamis azon leſzek, hogy Excellencziád kegyes parantsolattyának nem tsak eleget tegyek, hanem még aztis el fogom tá-

voz-

voztattni, hogy ne talántám valami ártatlan fortéllyal (melyet mi Törvény tudók *dolus bonus* hivjuk) véle fzületet fzemérmetességének, unalmat ne fzerezzek, vagy meg tsalyam.

Jól tudom azt régtül fogva, hogy Excellencziád maga magának (jóllehet hogy mások Exczellentziádnak érdemeire való nézve mindeneket) femmit nem tulajdonit, fem másoktúl magának tulajdonittattni nem kiván, azt állitvan az nemzetek Doktorával; *Semim fints a' mit nem vettem vólna*, másokat détsértettni ugyan, magárúl pedig halgattattni akar, de ezzel Excellentziád kiffeb nem lefz, hanem nagyobb, mert aki az nagyot meg veti, az annál nagyobb lefz.

Ma-

Magnum delata poteſtas, majorem contempta facit.

Igy tehát nem már Excellencziádat, hanem az Felséges Ur Istent (a' mint illik és tartozunk-is véle) meg engedi Excellentziád általam ditsértettni, hogy Excellencziádat Sz. erköltsökkel, böltseſséggel, tudományal és mézzel folyó nyelvel anyira meg áldotta, hogy abbúl, mint egy forrásbúl, az alatta valókra, tudniillik az Sz. Egyházakra, Papi rendekre, árvákra, öſzvegyekre, ügye fogyottakra, Királyra, Orſzágra, ſzegényre, nemesre, és minyájoknak lelkek idvességére foly, és árad, ezt pedig nem Excelencziádnak, hanem Isten ö Sz. Felségének, ki ezen ajándékokat, és Püspöki hivatalyokat oſztogáttja.

tja, és Excellencziáddal, mint egy eſzközzel akar bánni, és élni, tulajdonityuk; a' mint világos az Apoſtolok tselekedetéibül *Act.* 20 28. *Attendite vobis, et univerſo gregi, in quo vos Spiritus S. poſuit Epiſcopos regere* Eccleſiam *DEI.*

Isten ö Sz. Felsége után, meg engedi Excellencziád leg alább, az nagy emlékezetü Koronás Magyar Királynét M. Theresiát ditsértettni, ki Excellencziádnak nála ésméretes érdemeire való nézve, ezen Borſod Varmegyében az Mindſzenti, vagyis Tapolczay Sz. Péter és Pál Apátúrságát ajándékozta, több Ioſzágokkal együtt, nevezeteſſen Munkátson, a' hol mint az Püspöki lakó helyet, mint pedig az Káptalant, és az Anya Szentegyházat, fel ékesítette, és gyarapitotta, melyértís ezen ból-

dog

dog emlékezetü Királyné Aſzonyunknak örökös hálákat (a' mint hogy magais Excellentziád tselekſzi) adunk, nem pedig Excellentziádnak ditséreteket, melyeket kedvetlen hal, adunk, és mondunk, mert az Királyok e' földön viſelik az Isten képét, és Isten ſiai, mint Koronás Prophéta bizonyittja: *Dii et ſilii Excelſi.*

Ezen fellül kétség kivül meg engedi Excellencziád ditsértettni általam, az Istenben bóldogúlt II. Leopold Koronás Királyunkat, ki Excellentziádat 1791dik eſztendöben tartatot Orſzág Gyülésére Királyi Levele által hivatta, úgy ſzinte az moſtani Koronás Fejedelmünket II. Ferenczet, ki Excellentziádat ſzinte akképpen Orſzág Gyülésére 1792, és 1796. eſztendökben hivatta, és meg tiſztelte.

Láttya

Láttya Excellencziád, már ezekbül, hogy nem Excellencziád ditséretiben, hanem mások ditséreteikben foglalatoskodom. De tartok mindazonáltal mégis attúl, hogy ekképpenis ne talántam Excellencziádnak, ſokat ſzólyak.

Minthogy pedig, ha valaki köteles Excellencziád Kegyes akarattyának, melyel minden maga ditsereteit el halgattattni hiványa s' parantsolya, engedelmeskedni; nékem leg inkább, kivel Excellencziád Maria Theresia Királyné idejében nagy jót, és kegyelmet akart munkálódni, mely halála után el múlt.

Azért tehát ezen tsekély munkámat Excellencziád kegyelmének oltárjára mély alázatoſsággal le teſzem, mint egy háláadásnak zalogát, és jelét, meltoztaſſon Excellen-

cellencziád ſzokot kegyeſséggel bé fogadni, és elis olvasni, én pedig az én moſtani meg vettetet ſorſomat leg bóldogabnak fogom tartani akkor, a' midön Excellencziád bóldog ſorsáért, állándó egésségért, 's hoſzú életeért (melyen vélem együtt minyájan kivánnak) Isten ö Sz. Felségét máſokka együtt kérhetem 's imádhozhatom, melyel is tartozunk minyájan az Apoſtol intése ſzerént: *Orationi inſtate, orantes ſimul et pro nobis. Coloſſ.* 4. 2. *et Theſſal.* 3. 1.

Excellentiádnak

Leg kiſſeb ſzolgája
Décsy Antal.

Miskolcz 10. Julii 1797.

ELÖL JÁRÓ BESZED.

Nem oly régen Maria Pótson ſzokot Bútsun lévén, a' midön azon ſok rendbéli Oroſzokat, kik ſzoktak oda tsoportóſſan ahitatoſság véget jönni, adot alkalmatoſságot gondolkodni, hogy ez az Oroſz nemzet honnét vette eredetét ezen Magyar Orſzágban? és mely idö tájban ſzakadhaſon Orſzágunkban, és ki fundálta elsöben Munkátson az Oroſz Püsköksèget?

 Mi-

Midön tehát errül bövebben álmél-kodnék, tsak abban állapodtam meg magamban, hogy ezen Oroſz nemzet elsöbenis az Nap keleti Oroſz biro-dalombúl a' Ieges Tenger mellet lak-ván, az Tanais, és Maeotis, Juha-ria körül el terjedvén az Riphaeus (mely Aſia, és Europa közt vagyon) hegyéig, Nagy Lengyel Orſzágig az az régi Sarmátiaig terjedetki.

Midön Attila ez Tartománybúl nagy haddal ki jött Europában, akkor ezen Oroſz nemzet az Oroſz nagy bi-rodalombúl mind Asiábúl, mind pe-dig Europa ſzéleirül véle ki jöttenek, és hadakoztanak, halála után pedig némely réſze viſza ment az Oroſz bi-rodalomban, némely réſze pedig Ul-tzindur Attila fiával az Temes, és Duna mellet le telepedtenek.

Ezek

Ezek még Heraclius Római Tsászár ideje elött Pannoniában viſza jöttenek, és laktak az Duna folyása körül, és ittenis vóltak az hétt Kapitányok el jöveteleig Zagor vidékén Horváth Orſzágban.

A' hétt Kapitányokkal az Oroſz birodalombúl ismét, kik Aſia és Europa közt vóltak Oroſzok (Ruſſuſok) ki jöttek vélek, és itten le telepedtenek az Tiſzátul fogva Moldváig, és Oláh, és Erdély Orſzágok körül.

Szomſzédságban lévén az Veress kis Oroſz birodalom, hol eredendöképpen régi idökben Raxoliantúl ſzármazván, ki terjedtek Gallicidbúl Magyar Orſzágnak azon réſzében, hol moſtis vagynak, ugy mint Beregh, Szattmár, és több Vármegyékben.

Mint-

Minthogy III. Béla Magyar Király Mariát Manuel Görög Tsáſzár Leányat vette el feleségül, azértis mint Galliczziában, mint pedig Magyar Orſzágban bátorságoſſan laktanak, de Görög rituſon egéſz II. András Magyar Király idejeig, ki ezen Tartományt elsöben hodétotta meg, és fiát Kálmánt nékik Királynak adta, kinek idejében az Oroſzok az Deák Anya Sz. Egy házhoz állottak, az Görög rituſt továbbis magoknak fel-hagyván.

Idövel I. Lájos Magyar Király birodalma alat 1360dik eſztendöben épitet Munkátson az Oroſzoknak egy Templomot fábúl az akkori Munkátsi Fejedelem, ki után való fejedelem köbül épitet ottan az Oroſzoknak Anya Szentegyházot, mely hely idö-

jár-

jártával lett az Oroſz Püspök lakó helye.

Ki vólt ebben az idöben az akkori Munkátsi Fejedelem? és ki ennek Succeſſora? azt az eddig való tudósok még ki nem tudták fejteni, hanem én meg visgálván ebben az dologban az régi Irókat, nevezeteſſen az Lengyel irókat; úgy tanáltam fel, hogy ebben az idöben birta a' Lenyel Orſzág réſzét (melyhez rendeltetet Munkáts) egy bizonyos Oroſz Herczeg Láſzló nevü, kitül I. Lajos Király el vette az tartományát Galliczíában, és az Magyaroknak oſztogatta, a' mint irja Crommer az 13. Könyvében: --- Ruſſicas autem Praefecturas ab eo recepit, et Hungaris attribuit.

Lett ugyan I. Lájos alatt, ez az Orosz Herczeg Magyar Országban Nádor Ispány, a' mint vagyon fel jegyezve az Magyar Nádor Ispányok közt: --- Ladislaus II. Dux Opuliae et Velunensis Palatinus Regni Hungariae, et Iudex Cumanorum. LXIII. Ennek kelletet lenni, ki az Munkátsi Orosz Szentegyházat fából építette, mert ennek adta Galliczidnak és Lengyel tartomanyának nagyobb részét I. Lajos, úgy, hogy közönségessen hivattatot Orosz fejedelemnek: --- Dux Russiae; onnétis lehet gondolni, hogy ez vólt az építöje, mert ugyan ez vólt, a' ki építette az Tsehestochoviai Templomot 1384dik esztendöben.

Ennek pedig vólt az Nádor Ispánsági hivatalyában utánna való,

I.

I. Imre, a' mint önnön maga levelébül ki tetzik, melyet adot 1374 eſztendöben, mely ekképpen vagyon meg irva: --- Amicis ſuis Reverendis Capitulo Eccleſiae Veſzprimienſis. Noveritis etc. Tandemque diſcuſſio ſeriei praemiſſorum, primo juxta continentias litterarum dicti Domini Ladislai Palatini, et ab hinc ipſo Ladislao Palatino in Dominium Regni Ruſſiae per Dominum Noſtrum Regem ſublimato, honoreque dicti Palatinatus per Regiam Clementiam nobis dato, juxta litterarum materiam ventillandam. Datum in Viſſegrad die decimo Termini praenotati (10. *Maii.*) *A. D.* 1374. *és igy ez épitette köbül azútán Munkátson az Oroſz Templomot, kelletik tehát ezt az Magyar Orſzági Nádor Ispányoknak eredendöképpen tulajdonittani.*

Nagy

Nagy idö folytával Munkáts az Rákóczy Erdélyi Fejedelem birtoka alá esett, ezekrül 1688dik esztendöben szállot az Felséges Austriai Házra, úgy mint Magyar Országi fejedelmére, kik közül az utóbbi idökben nagy emlékezetü Maria Theresia az Munkátsi Püspökséget sok rendbéli szép épületekkel, javakkal fel ékesitette, gyarapitotta, és meg ajándékozta, leg inkáb az mostani Méltóságos Munkátsi Orosz Püspök Batsinszky András ö Excellentiája alatt, kitis az Ur Isten e' mostani környülálldsok közt hoszú élettel hogy virágoztasson, mindnyájan szivünkbül ohajtyuk.

Vagyon ezen tsekély Munka XII. Szakaszra el rendelve, mely Munkának az elsö tekéntete elöl adatik,

hogy

hogy a' kegyes olvasó, mint egy tükörbül meg látthaſſa ezen munkának az mivóltát.

Elöl léſzen adva az Oroſz nemzetnek eredete, és ki terjedéſe, nem különben az moſtani ideig való állapotya, és ſok féle változási; után való az Római Anya Szentegyházzai való meg egyezéſe Parthenius Munkátsi Oroſz Püspök által.

Jóllehet ugyan, hogy irt vólt valaha Chriſtianus Felavi --- de Statu hodierno Graecorum cum interpretatione Georgii Felavii cap. IV. et VIII; de én ezeket nem láttam, ſem nem olvaſtam, és nemis gondolhatom, hogy az Magyar Orſzági meg egyesült Oroſzokrúl lett vólna feltett ſzándékok, és Irdſok, mert

eze-

ezekrül ſenki nem irt eddig, úgy, hogy tsak nem lehetne ſokaknak mondani azt rólok, a' mit néha mondottak vólt az Orſzág Gyülésén Torontál Vármegyérül:

Non ſedes, ignota fides, dubius Comitatus, non proprii crines, Nuncius iſte quis eſt?

Olvásd tehát ezt az kevés Munkát Kegyes Olvasó, és meg fogod tudni az Magyar Oroſzok állapottyát. Ely ſokáig. Miskolcz. 16. *Aprilis* 1797.

Décsy Antal.

ELSÖ TEKÉNTETE

MUNKÁNAK

ELSÖ SZAKASZ

1. A Magyarok jöttek ki az Orofz Birodalombúl.
2. Minému Tartománybul?
3. Hol vagyon Tanais?
4. Itten laktak az Bikás Scythák.
5. Itten vólt az Magyarok fészkek.
6. Az Orofz nyelv a' Tóthnak Anya.
7. 370. Efztendöben birták Magyar Orfzágot a' Paeoniták.
8. 400. Efztendöben a' Magyarok el foglallyák.
9. Minémü nemzetek vóltak Attila Taborában?
10. Gotthufok kik vóltak?
11. Quadufok, Marcomanufok kik vóltak?
12. Hunnufok hol laktak?
13. Minémü nyelven bezéllettek ezek az Nemzetek?
14. Magyar nyelv nem egyez meg más egyébbel.
15. Magyarok az nyelveket tefzik közönségefsé?

MÁSODIK SZAKASZ.

1. Attila Taborában leg több vólt az Orofz nemzet.
2. Attilával az Orofzok jöttek ki.
3. Attila Táborában Orofz nyelven befzéllettek.
4. Meg bizonyittatik.
5. Továbbis.
6. Továbbis.
7. Továbbis bizonyittatik.

8. Sz.

8. Sz. András Apoſtol papol a' Scytháknak.
9. Ezt az Oroſz nemzet különöſſen tiſzteli.
10. Attila elöt 7. Püspökség vólt Pannoniában.

HARMADIK SZAKASZ.

1. 611. Eſztendö elött az Oroſzok birták Magyar Orſzágot.
2. Ezután lett Pannónia, Magyar Orſzág.
3. Az Oroſzok Vezérje Kereſztény leſz.
4. Jeretamius az Aſiai Magyarok Herczege meg tér.
5. Meg marad az Kereſztény hit az 7. Kapitányok ki jöveteleig.
6. Az 7. Kapitányok közül kettö áll az Görög hitre.
7. Onnét hoznak magokkal Görög Püspököt.
8. Nem külömben a' moſtani Magyar Koronát.
9. Ki vólt az az Görög Püspök?
10. Mit vél errül Lampe?
11. Továbbis itélete elöl adatik.
12. Theophilactus Püspök ki vólt?
13. Errül tovább való elmélkedés.
14. Hol telepedtenek le Attila fiai?
15. Az Magyar Orſzági Tótok jöttekki Scythábal.

NEGYEDIK SZAKASZ.

1. Az Oroſzok Apoſtola Sz. Brunno téréti meg a' Magyarokat.
2. Meg bizonyittatok.
3. Ez vólt Katholicus Görög Püspök.
4. Adalbertus utöb jött.
5. Ezis térétet.
6. Az Magyarokat nem Papok, hanem az Király térétette.
7. Meg bizonyittatik.
8. Geyza Herczeg feleſége Oroſz vólt.

9. Né-

9. Némelyek ſzerént az Magyar Királyokis Orſzok vóltak.
10. Sz. Láſzló Királyis Oroſznak tartatik.
11. Sok idegen nemzetek jönnek bé Magyar Orſzágban.
12. Az Oroſzok az Tiſzaig Erdély felé telepedtek le.
13. Sz. István Görög nyelven irtt.
14. Sok Görög és Oroſz ſzók vagynak Törvényeiben.

ÖTÖDIK SZAKASZ.

1. Oroſz Rituſon vóltak eleintén a' Magyarok.
2. Házaſok vóltak a' Papok.
3. Ezt tiltotta meg Kálman Király.
4. A Görögöket követték ebben a' Magyarok.
5. A Nicaenumi Gyülés meg engedet egy feleséget.
6. Az Görögok el ſzakadnak az R. Anya Szentegyháztúl.
7. Ezen Szakadás mibül eſett ?
8. Deák Ritus hozatik bé Magyar Orſzágra.
9. 7. Gergely Pápa alatt.
10. Kalmán Király az Papi köntöst változtatya.
11. A Tótók hol telepedtenek le Magyar Orſzágban.
12. A Tótokón kik értetödnek.

HATODIK SZAKASZ.

1. Hol vagyon vereſs Oroſz Orſzág ?
2. Határos Magyar Orſzággal.
3. Honnét jöttek ide az Oroſzok ?
4. A Lengyel Oroſzok a' Görög Vallásra térnek.
5. II. András alat az Gallicziai Oroſzok hozzánk térni ſzándékoznak.
6. András Király meg jelenti az R. Pápának.
7. Meg térnek.

9. A

8. A Magyar Oroſzok az Lengyel Oroſzokkal tartanak.
9. A Magyarok ſegétték az Oroſzokat.
10. Meg győzik ellenségeit.
11. Daniel Oroſz Herczeg I. Tzár leſz.
12. Galliczia az Magyarokra ſzállot.

HETEDIK SZAKASZ.

1. I. Lájos Magyar Király el idegeniti Gallicziát.
2. A Magyar Oroſzok el pártulnak az hittül.
3. A Görög viſza térni ſzandékoznak.
4. Az R. Pápa itélete ez iránt.
5. Elöl adatik.
6. Meg egyeznek az Florencziai Sz. Gyülekezetben.
7. Mibül állott ez az egyezés?
8. Ismét viſza térnek.
9. Ismét viſza térni ſzandékoznak.
10. Az Nép és Papok meg gátolyák.
11. A Török el nyeri a' Görög birodalmot.
12. Az Magyar és Lengyel Oroſzok elpártulnak.

NYOLTZADIK SZAKASZ.

1. Magyar Oroſzok réſz ſzerént meg maradtak az hitben.
2. Verböczy István ezt bizonyittja.
3. II. Lajos Király elött az Magyar Oroſzok Unituſok vóltak.
4. Tomka Száſzky ítélete az Oroſzok iránt.
5. A Mohátsi veſzedelem után némelyek az Oroſzok közül az Oláh, és Ráczokkal egyeſek vóltak.
6. I. Máttyas Király adot ezeknek ſzabadságot.
7. II. Láſzlo meg hadja öket ſzabadságokban.
8. Az Dézmátul az Oroſzok fel ſzabadittattnak.
9. Az Magyar Oroſzok egyesülni akarnak a' Magyarokkal.

10. Az

10. Az Efztergomi Erfeknek bé jelentik fzándékokat.
11. Helyben hagyatik fzándékok.

KILENCZEDIK SZAKASZ.

1. Parthenius Munkátsi Orofz Püspök léfzen.
2. Helyben hagyák az Orofz Papok.
3. Meg egyezik a' Magyar Katholicufokkal.
4. Miként efett meg ez az egyefség?
5. Elöl adatik.
6. Továbbis.
7. Továbbis.
8. Továbbis.
9. Továbbis.
10. Ezen Egyezés moftis tart.
11. Lampe itélete ezen egyezés iránt.
12. Nem hagyatik helyben.
13. Az Orofzok okoffabbak az Görögöknél.

TIZEDIK SZAKASZ.

1. A Nicaenumi Sz. Gyülés elöl adatik.
2. Ennek rendelése elöl hozatik.
3. Jelen vóltak ebben Pannoniábúlis a' Püspökök.
4. Konftantinapolyi Sz. Gyülekezet emléttetik.
5. Theodofius Tsáfzár Törvénye mit rendelt?
6. Sozomenus, és Theodoretus mit irnak?
7. Ephefufi Sz. Gyülekezet emléttetek.
8. Chalcedoniai Sz. Gyülés elöl hozatik.
9. 10. 11. Marczianus Tsáfzár parantsolattya elöl hozatik.
12. Az Florentinumi Sz. Gyülés mit foglal magában?

TIZENEGYEDIK SZAKASZ.

1. Ebben meg egyeztek az Görögok.
2. Ebben az Magyar Orofzok moftis meg maradnak.

3. A

3. A Kevélység oka az Szakadásnak.
4. (Isten akarattya nélkül semmi nem eshetik
5. (meg.
6. Az Oroszok Magyar Országban Katholicusok.
7. Munkáts le iratik.
8. Valaha Herczegség vólt.
9. A Magyar Nádor Ispán II. Lászlo épitet itten elsöbenis az Oroszoknak Szentegyházot.
10. Maria Theresia az Munkátsi Orosz Püspökséget fel ékesiti.

TIZENKETÖDIK SZAKASZ.

1. Több Katholicus Orosz Püspökökis vagynak Magyar Országban.
2. Horváth Országbanis vagyon.
3. Ezek az Romai Clerus közé számlaltattnak.
4. Több szabadságokis elöl adattnak.
5. Két Ország Gyülésein személyek szerént jelen vóltak.
6. Az Ország nagyai közé irták magok neveiket.
7. Vagynak Rácz, és Olah Püspökökis Magyar Országban.
8. Ezek oly tekéntettben nintsenek, mint az Oroszok Püspökök.
9. Hivják az Magyar Oroszok, az Magyar Országi Ráczokat, Olahokat, és Görögöket az magok meg egyesült igaz idvezülendo Anya Szentegyházokhoz attyafiságossan.

ELSÖ SZAKASZ.

§ 1. A Tudósok közül számaſſan azt állétyák, hogy az Magyar Nemzet, ki itten Europában le telepedet, eredendöképpen jött vólna ki az Oroſz Birodalombúl, nevezeteſſen Juharia Tartománybúl, melyrülis neveztetet vólna Juhariának idövel Hungarianak, ezt álléttya egy nevezetes vólt Jésuita: *Ugros, ſeu Juharos gentem e Juhra regione Duci Moſcoviæ vectigali, hanc tellurem petiiſſe, unde Ugria, ſeu Juharia, poſt Ungaria enata.*

§ 2. Vagyon pedig ez az Juhra Tartomány az Oroſz Birodalomban nap kelet felé az Jeges Tenger mellet, a' mint irják az földmérök: — *in Orientali Moſcovia Ducatus Jugria, ſeu Juhra glaciali Oceano contermina, ad ejus dextram excurrit Petzora*

A regio

regio cum Urbe cognomina, pone quam Alpes Sarmaticæ, seu Riphai Montes : ez az régi Roxolanusok vagyis Oroszoknak eredendő helye vólt.

§ 3. Ebben az Tartománnyban vagyon Tanais, a' vagy Don, mely foly az Maeotis fertőben Kis Scythiában az Boristhenes, és Pontus közt, mely a' Nagy Tatar Országtúl 1404. esztendőben el-választatot, és az Török Birodalom alá vettetet 1484 esztendőben.

§ 4. Itten vagyon Chersonesus — *Mæotis nuncupata a palude Mæotide Taurica — unde Taurici, & Gorgii dicti*, itten laktak az Bikás Scythak felette vad nemzetség, kik az hamis Istenét Bikák, s' emberek áldozattal tisztelték. — *Tauro Scythæ eatenus Minervam, vel Dianam nefanda hospitum immolatione propitiavant*, úgy irja *Clemens Alexandrinus Admonitione ad Gentes*, és hogy ezt az szokást el akarta vélek hagyattni Anacharsis bölts Scytha, meg ölték érette a', mint irja Joseff Zsido : *Anarchasim sapientia mirabilem apud Græcos advenientem interemerunt, quoniam videbatur ad eos venisse Græcorum Deorum plenissimus*. Történt ez Christus Urunk elött 584. esztendövel, mostis vad nemzetség lakja e' földet *Tanaitæ Cozaci* az az Kozákok.

§ 5. Ebbül tehát az Tartománybúl jöttek ki a' Scythák Attila vezérsége alatt az Orosz Birodalomnak azon részébül, mely nevez-

neveztetik Juhriának, ezen Juhria pedig egy részén *Candorának* a' mint irják Tomka Szaszky és Bel Mátyas: — *Juhora, Ingoria Provincia, Juborszkája Candoræ pars, & Hungarorum, sicut existimatur sedes antiqua.*

§ 6. Az Nyelv ezen Orosz Birodalomnak részében az nemzetségekre való nezvé sok féle, a' mint irja Tomka Szászky: — *Sermo Russicus ita est Lingvæ Sclavonicæ; sicut Regio Russica, populi Sclavonici mater;* az Orosz nyelv tehat minden Tóoth nyelvnek Anya.

§ 7. Jöttek ki az Orosz Birodalombúl Attila alatt 370. esztendöben Kristus Urunk születése után. — *Primus hunc in finem motus contigit circa annum Domini CCCLXX.* Ottrokocsy Ferencz számadása szerént; ezek ezen Tartományban jövén számtalan nemzetségekkel meg hódétották az régi lakosokat, kik nagyobb részént Tótok vóltak, kik még az Romaiak elött lakták Pannóniát, ugy mond Timon: — *coluerunt quidem ante dominatum Romanorum Pannoniam, & agrum Zagoriensem Slavi.*

§ 8. Vették meg Pannóniát 400. Esztendöben. Ugy irja Ottrokócsy: — *Hinc victis, sibique additis Alanis vicinis, una cum Budinis, seu Slavis, pulsisque Gotthis, aliisque populis interjectis circa annum 400. Daciam & Pannoniam penitus subjugarunt.*

§ 9. Vóltak tehát az Attila Táborában mindenféle nemzetek, a' mint irja Sz. Hieronymus: — *Gotthus, Sarmata, Quadus, Alanus. Huni, Vandali, Marcomanni, vastant, trahunt, rapiunt.*

§ 10. A' *Gotthusok* azon réſzbül-valók vóltak, mely az Oroſz Birodalom réſzén vagyon az Balthicum Tenger mellet; itten vagyon Oſtrogotthia, Sudengotthia, és Veſtrogotthia. Sármatak vóltak az Oroſz nemzetség az Oroſz Birodalomban azon réſzén, hol Pezora és Jubria vagyon, és igy az Oroſzok kik Attilával ki jöttek Magyar Orſzágra valóságos Scythák, kiknek maradéki mostis Orſzágunkban vagyon.

§ 11. *Quadusok*, és *Marcomannusok*, *Alanusok* vóltak Scythiának azon réſzébül, mely az Caucaſus hegye mellet vagyon Oroſz Birodalomban, ezektul ſzakadtak az Tótok, kik Magyar Orſzágban mostis az Hegyek közt laknak az Karpatus hegye körül, és igy ezekis Scythák eredendőképpen.

§ 12. Az *Hunnusok*, kik moſt Magyarok vóltak az napkeleti Oroſz Birodalomnak réſzébül, a' hol vagyon Juhora, Petzora, Permia, Candora, Wiadka, Vſtinga, és az Ceremiſſio Orſzág.

§ 13. Ezek az nemzetek mind különös nyelven bezélletek ugyan, de az Oroſz nyelv vólt az anyok, úgy, hogy az Oroſz minden egyéb nyelvet meg értet, mert a'

Tóth

Tóth nyelv az Orofz nyelvbül eredet, mint mondja Tomka Száfzky: *fermo Slavonicus originis Sarmaticæ pro nationum numero in Bohemicum, Croaticum, Vindicum, Rascianicum, atque Ruſſicum dispeſcitur Idioma.* A' Gotthufok a' mint némelyek vélekednek, Német nyelven befzéllettek vólna, mint hogy közelebb vóltak *Sveciához*, *Finniahoz*, *Ingriahoz* és *Livoniához*, melyeket 1721 efztendöben el nyert az Svecuftúl I. Péter Tzár.

§ 14. Az Magyar az az Hunnus Nyelv vólt különös nyelv, a' mint irja Tomka Száfzky: — *Sermo gentis Hungaricæ pro varietate nationum quadruplex, isque cum ſiquificatione, tum pronunacatione verborum diverſus eſt. Hungaricus originis Scythicæ ſolis Hungaris vernaculus, nullam cum linquis Europæis habet cognationem, nullumque Idioma diverſum.*

§ 15. Hogy ezek meg hódétották az több nemzeteket, tehát az nyelveketis közönségefsé tették az alatta valóknál, mint az Rómaiák, vagy Carthágóbéliek azokban az Tartományokban, melyeket meg hódétottak; úgy mond Du Hamel, és böts Pezronius: — *Carthago magnam Hiſpaniæ partem domuit, & linquam Punicam in plerasque ejus Provincias intulit.*

Máſo-

MÁSODIK SZAKASZ.

§ 1. Leg több nemzetségnek kelletet lenni az Attila Táborában az Orofz nemzetségbül, mert Asiábúl úgymint Pezorábúl, és Iuhriábúl, és Europábúl Sarmatziábúl az Orofzok nagyobb réfzént ki jöttek Attilával, ez vólt pedig az régi Orofzoknak helyek, hol moft vagyon az Mofzkva orfzág réfze. — *Mofcoviæ Ducatus Sarmatiæ Europeæ pars, & vetus Roxolanorum fedes a Mofco amne nomen mutuatum.*

§ 2. Azok az Orofzok, kik Attilával jöttek ki Europábul, az veress Orofz birodalombúl valók vóltak, mely határos vólt Erdéllyel, és Magyar Orfzággal. — *Ruffia rubra, feu Ruffia Minor, ad fines Hungariæ, & Tranfylvaniæ* 4. *in partes fecernitur* 1. *in Ruffiam rubram proprie talem, veterum Ruthenorum, ut quidam volunt, patriam,*

co.

eo, quod eos e Raxolia ortos putent. Ezek tehát az igaz Orofz fajtak, kik Magyar Orfzágban utóbi időkben jöttek bé, kiknek vólt valaha különös fejedelmek, a' mint fogjuk annak idejében meg mutattni.

§ 3. Minthogy tehát mint Asiábul, mint Europábul az Orofz nemzet fegyvert fogot Attila vezérlefe alatt, nem lehet tsudálni, hogy az Attila Tábora nagyobb réfzint Orofz lévén, az Attila Taborában, és udvarában nagyobb réfzint Orofz nyelven befzéllettek, sött úgyis vélekednek némelyek, hogy az Scythák valóságos Orofz nemzet lett légyen.

§ 4. Ekkardus György az Francziai dolgokrúl irtt 31. Könyvének, 82. fzáman azt állittya, hogy az Hunnufok Tóot, vagy Orofz nemzetek vóltak; hogy pedig ezt meg bizonyittsa, illy formán adja elől Deák nyelven: — Hunni Sclavicae, vel Sarmaticae nationis populi erant, Sclavonicaque Lingva utebantur. Priscus testis omni exceptione major eft, qui Legatus Imperatoris Attilam, ejusque Aulam vidit, & teftatur, in ea duas tantum Lingvas usitatas fuiffe: Gotthicam, & Hunnicam. Gotthica erat Germanica, Hunnica autem, nisi fuiffet Sclavonica, vel Sarmatica, debuiffet etiam tertia illic ufurpari, cum Attila inter medias gentes Slavonicas tunc verfabatur.

§ 5.

§ 5. Továbbis folytattván beszidét azt hozza elöl: — Ipsum nomen Hunnorum, seu Conorum lingva Sclavonica significat Equites, eosque semper in equis egisse non minus, ac Tartaros eorum successores ex veterum relationibus constat. Az igaz, hogy most a' Tatárok laknak ottan a' hol az Hunnusok laktak, ugymint Kis Asiában, ugy mint Azow körül, melly nagy hires keresKedö Város, melyet el vett ugyan az Orosz fejedelem 1696. esztendöben az Töröktül, de ez ismét visza vette 1712. Esztendöben azon-békeség mellet, melyet az Pruth vize mellet kötöt az Orosz Fejedelemmel.

§ 6. Jornandes hires nevezetes Iró azt irja a' többi közt az Attila Taborárúl, és ottan hallatot Szavakrúl, emlétti a' többi közt *Strawát*, melly szó tészen enyi, és zabálni. — *Strawa autem Sclavonicis gentibus adhuc consumptionem, & convivium designat, uti Germanis zehren, est consummere.* Meg lehet ez ugyan, de egy kétt szóbúl nem lehet azt ki hozni, mert sok nyelvekben lehet tanálni olly szót, melly az Hunnusok nyelvével meg egyez valamiben, ezt probálták hárman: Commenius, Fogelius, Stillting, és Sajnovits, kik közül azt vallya az egyik: — ego ipse summo studio cum Hungarica Lingva contuli Dialectos varias, Finnicam, Estonicam, Livonicam, Lappiam, Samoiedicam, & Ostia-

ſtiacicam, inveniqus ubique Harmoniam communem; de ezt nem hihetem, mert Finnia Ruſſikában más nyelv peng. Lásd mit mondánk az elsö ſzakaſzban 14. tzikkelyben.

§ 7. Inkább lehetne ezt keresni Baskiriában az Volga és Caſpium Tenger mellet, a' hová az Hunnuſok maradai vették magokat, a' mint irja Ravennas ki e' földön járt: — A' Ludovico Sancto Galliae Rege ad Tartaros miſſus, didicit ibi antiquam Hungariam, tunc Paſcatir dictam., quae hodie Baskiriae nomine venit, & trans Volgam ſupra Caſpium mare usque ad Siberiam extenſa jacet, a Volga paulatim Tanai appropingvarunt, eoque ſuperato Tartariam minorem impleverant. De itten ſem lehet kapni nyomát az régi Magyar nyelvnek, a' mint tapaſztalta ezt Nemes Kováts Gergely Miskolczi Lakos, ki 12. egéſz eſztendeig raboskodott az Caspium Tenger mellet, kit moſtis a' házomnál tartok.

§ 8. Ebben az Orſzágban a' Tanais mellet praedicált vólt a' regi Bikás Scytháknak Sz. András Apoſtol, mondván: — En az mindenható Iſtennek, a' ki egy, és igaz, mindennap nem Bika huſt, nem Bak vért, hanem ártatlan Bárányt, az oltáron, kinek husát a' midön az hivek eſzik, az a' Bárány, ki fel áldoztatott, egéſzlen marad. Deakul igy vagyon: Ego omni po-

potenti Deo, qui unus, & verus eſt, immolo quotidie, non taurorum carnes, nec hircorum ſangvinem, ſed immaculatum agnum in altari, cujus carnem poſtquam omnis populus credentium manducaverit, agnus, qui ſacrificatus eſt, integer perſeverat. Ez meg tanáltatik in Bibliotheca P. P. V. V. Tom. 6. ezt moſtis igy hiſzik az egéſz világon mint az Oroſzok mint a' Papisták, melyben egyet értenek, 's-értettek.

§ 9. Az Oroſz Nemzet örökös tiſztelére Sz. Andrásnak, kit az Scythák meg ölték, Lovás rend vagyon rendelve, *Sz. András Rendi* az neve: mellyet rendelt 1698. Eſztendöben I. Péter Tzár. Ezen rendben lévök hordanak egy ſz. kereſztet kék pántlikán, melly Kereſzten egy felöl irva vagyon: *S. Andreas Apoſtolus*, a' máſikon pedig: *Petrus Poſſeſſor, & Autocrator Ruſſiæ.*

§ 10. Vóltak Attila elött Pannóniában Kereſztényyek, és hétt Püspökség nevezeteſſen pedig Szirmiumban az Szává vize ſolytában, a' mint ezt lehet olvasni Stillting Ieſuitánál; de ezeket mind öſzve rontották az Hunnuſok tárſaikkal együtt.

Har-

HARMADIK SZAKASZ.

§ 1. Attila halálá után, szerte széjel verettvén az sok nemzetségbül öszve egyesült Tábor, bizonyos az, hogy nem sokára Attila halála után, az Oroszok Heraclius Tsászár idejében (ki Kristus Urunk születése után 611 esztendöben uralkodot) vagy még elötte ötödik szakaszban (minc bölts Ekkardus irja) jöttenek ki Magyar Országra, a' ki ezt nem tudja, nem sokat tud, azt mondja Timon: — quis ignoret sclavonicas nationes longe ante tempora ejusdem Principis (Heraclii) ab extremo septemtrione erupisse, Istrum transisse, sedesque quaesiisse, ezek pedig mint az Tanais, és Maeotis mellül jöttek ide, tehát valóságos Orosz nemzet vólt.

§ 2.

§ 2. Marcus Hanſizius vólt Jeſuita rövé[i]eden in Germania ſacra Tom 1. elöl adja az Pannónia lakoſait az hét Kapitányok ideieig. — Ugy mond: — Pannoniam, ut Gentes innumerae per vices, Hunni, Gotthi, Gepidae, Longobardi, & rurſum Hunni, Avares-dicti, cum Sclavinis dein Moravi, ac poſtremum Hungari discerpſerunt. Ezután lett Magyar orſzág Pannoniábul, és igy az moſtani Magyar Orſzág a' régi Pannoniábul, Német orſzágbúl, és Oroſz Orſzágból áll, a' mint irja Tomka Száſzky: — Hungaria veteris Pannoniae, et Germaniae, Sarmatiaeque pars, cognomen ab Hungaris mutavit, ezt Verböczy Istvánis helyben hagya 1. réſzének 3. tzikkelyében.

3. Idövel az Magyarokat Nagy Károly meg hódétvan 799 eſztendö táján, ſokán lettek közüllök kereſztények nevezeteſſen Teodor névü Herczeg, a' mint irja Eckardus: — *Caganus ſive Hunnorum Princeps nomine Theodorus Chriſtianorum ſacris addictus Anno 805.* Nékem úgy tetzik *Theodor* pengésröl, mintha ez Oroſz lett vólna, mert ugyan tsak Oroſz birodalombúl jött ki.

§ 4. Mert az bizonyos, hogy ebben az ſzakaſzban az Aſiai Magyarokhoz küldettetet Tamás Püspök ſok Magyarokat Aſiában meg térétet, küldetetet pedig ez az ſz. Római Pápa Levele mellet, *Jereto-*

nios

nias az Afiai Magyaroknak Herczegéhez, de ez az Tamás ki vólt, nem lehet egyébkint ki nyomozni; hanem hogy ez az Tamás lehetet az Jerufalemi Patriarcha, de én azt bizonyoffan nem állithatom, hanem Genebrardus az XII. fzakafzra irván, és Raynaldus 1328. efztendöre ezen dolgot elöl adván, engem kétségben hoznak, mert ezen Tamásnak élete igen alá elik, egyébkint vólt ez az Tamás Patriarcha (jóllehet hogy Jerufalemi vólt) az Déak anya fz. Egyházon.

§ 5. Hanem az már bizonyoffab, hogy a' mint az II. fzakafz végén mondánk, hogy Attila elöttis vólt Pannóniában Püspökség, és kerefztény ség. Attila halála után pedig Pannoniának nagyobb réfzét foglalták el az Orofzok, a' kik az Kerestény hitet meg tartották Pannoniában az hét kapitányok el érkezéseig; ezt bizonyittja Stillting: — Deinde vero Slavi maximam illorum Regionum partem occuparunt, magnamque Moraviam vocarunt, attamen inftaurata Religio Chriftiana perduraffe videtur usque ad Hungarorum adventum feu usque ad ann. 889. ezután hivattatot ez az Orfzág Ungariának, eddig pedig tsak nem Orofz Orfzág vólt az lakofokra való nézve.

§ 6. Az Hunnufok el jövetele után, és fok rendbéli hartzok után leg föképpen az Görög birodalom ellen 937. 943. 949, és 954 Efztendökben folytatot gyözedelmek

mek után, irják Görög irók Scylitzen Curopalata a' Gabias fordétáſa ſzerént, hogy Konſtántinapolyban Bultsu (avagy Szabulch) Magyar vezér, és Gylas névü Magyar Herczeg meg kereſzteltetek vólna. — *Boleſades ipſorum* (Hungarorum) *Dux, quum decreviſſet Chriſtianorum fidem amplexari ad Conſtantinapolim pervenit & baptizatus a Conſtantino Imperatore ſuſcipitur.*

§ 7. Továbbis azt irja: — paulo poſt iter Gylas ipſe quoque (Hungarorum) Dux Conſtantinapolim ingreſſus, baptizatur, asſumpſit autem & ſecum abduxit Monachum quemdam Hierothaeum nomine, qui habebatur Relligioſus, ac pius, Eppum a Theophylacto delectum, qui eo profectus, multos a' barbaro errore ad Religionem Chriſtianorum traduxit. Ezt bizonyittja maga az Tsáſzár Conſtantinus az maga Könyvében. De adminiſtrat. Imperii Cap. 40. és igy kételkedni nem lehet.

§ 8. Irja tovább, hogy Bultsu Magyar Herczeget az Tsáſzár Conſtantinus meg ajándékozta vólna ſok drága ajándékokkal — Patriciatus Dignitate decoratus, ac multae pecuniae compos effectus, deinde domum reverſus eſt. Innét úgy vélekednek, hogy ezen idöben adta vólna ezen kétt Herczegnek azon koronát Conſtantinus Tsáſzár, mellyel ſzokták e' mai napig koronázni a' Magyar Királyokat, mert rajta vagyon az Tsáſzár neve és fiaé, — Conſtantinus

Por-

Porphyrogenitus, és Ducas Michael, mert bizonyos az, hogy ezen idökben koronákat osztogatot az Görög Tsáſzár más nemzeteknek, a' mint maga bizonyitja de Adminiſtrand. Impp. Cap. 13. — ſi quando ſive Chazari, ſive Turcae (Hungari mert Törököknek hivtak ez Erdélyi Magyarokat az Görögok ebben az idöben) ſive Ruſſi, ſive aliae quaepiam boreales, & ſcythicae gentes, ut plerumque accidit, Imperiales veſtes, Coronas, aut Stolas cujusdam praebiti miniſterii cauſa ſibi transmitti poſtulent. Én azt itten nem vittitom innét kerülté az Magyar Korona vagy ſem. Mert ezt P. Horányi, Swarcz, Stillting, Révay, Decsy eleget vittatták; hanem tsak azt mondom, hogy Conſtantinus Tsáſzár idejében a' Ruſſuſok vagyis Oroſzok a' Görög Birodalomtúl függöttek az hit állapotyábanis, mert ez leg nagyobb birodalom vólt e' tájban.

§ 9. Hanem az adja magát elöl, ki vólt az az Hierothaeus Püspök, kit Magyar Orſzágban hoztak az Magyarok? ezt ſenki Magyar Irók közül é mainapig ſem tudta meg világosittani, tehát én ſem; hanem úgy teczik nékem, mintha Oroſz Kaluger lett vólna mert azt mondja: — Monachum az az Klaſtrombéli Barátot.

§ 10. Fridericus Adolphus a Lampe az Magyar Ecclesiák Reformatiójárul irt Könyvének elsö réſzében az harmadik

tzik-

tzikkelyben az 25. lapján azt irja, hogy az Magyarok meg téréseket nem az Romai, hanem az Görög Papoknak kelletik tulajdonittani — acceptum fieri debet (igy beſzéll) non tam Romanorum, quam Graecorum ſacerdotibus. Per hos enim, quia usque ad tempora Sz. Ladislai Regis ritum graecorum in jejunio ſervabant Hungari (id quod patet ex S. Ladislai Regis D. L. I. Cap. 31.) plus quam probabile eſt, majori ex parte ad Chriſtianiſmum traductos eſſe Hungaros.

§ 11. Unde patet, (tovább irván) Converſio haec in iſta tempora cadit, quibus in Bulgaria Hungariae vicina, & ad Coronam ejus ſpectante Theophylactus Epporum doctiſſimus, diligentiſſimusque in lectione ſcripturaum, & operum Johannis Chriſoſtomi floruit, qui a Patriarcha Photio Conſtantinapolitano ordinatus fuit in Archi - Eppum Bulgarorum.

§ 12. Hogy az Görög hitre térétettetek az Magyarok ebben az ſzakaſzban, tagadhatatlan, de nem az Romai Ecclesiátúl el ſzakadot görög vallásra, hanem azon görög igaz hitre, mely meg egyezet az Római Catholica Anya ſzent egy házzál, mert már ebben az idöben Photius ſzakadása meg ſzünt, midön Miklos Pápa ötet Armeniában egy Klaſtromban zaratta, holis meg holt 886. eſztendöben, és ennek helyében tette Leo Tsáſzár Theophilactus

Eades-

Ecclessenust az Antiochiai Patriarchat, melyrül lehet olvasni Baroniust 144. esztendöre, ez tehát jól lehet hogy Görög hiten vólt, de azon a' kivel meg egyezet az Romai Anya sz. Egyház.

§ 13. Az az Theophylactus pedig, a' ki vólt Bolgár Országban nevezetessen az Acridaniai Ersek, élt Photius után maid számsz esztendö után az 11. században, amint eztet meg bizonyitotta az tulajdon maga Leveleibül Szirmondo Iakab vólt Jesuita, és többekis, kik közül lehet olvasni Baroniust 1071. esztendöre, Bellarminust sectione 11. ad an 1071. Leginkább pedig Gualter Jakabot. Tabul. Chronolog. Stat. Ecclesiae Catholicae saeculo XI. Sect. 5. pag. 63 . ezis az Catholica Görög Anya sz. Egy házban lévö Püspök vólt, és Bolgár Országot 1. Miklos Romai Pápa az maga hatalma alá hodétotta, melyet Photius el szakétot több tartományokkal együtt töle.

§ 14. A' kik Bolgár Országban lakosok vóltak, nagyobb részént az Attila maradaibul való Oroszok vóltak, — mert e' táján telepedtek le az Bolgárok szárnyai alat, a' mint irja Jornandes: — fatetur Hernacum juniorem Attilae filium cum suis in extremo minoris Scythiae sedes delegisse, Emudzür autem, & Ultzindur consanquineos ejus in Dacia rippensi v delicet juxta Temesum, & Danubium, ubi hodiernus Comitatus Temesvariensis, us-

que ad Valachiam, & quidem ab A. 471. ſub Ducibus nationis Bulgaricae.

15. Azután pedig mikor az hétt Kapitányok ki jöttek Tanais mellül, ismét ſok Oroſz nemzetség, az veres Oroſz Birodalombúl, melly Europa és Aſia közt ſekſzik, hol vagyon Pezora, Juhria, az Tanais mellül jöttek ki, és az Oroſz nép, mely Magyar Orſzágban ſzármazot ezen második ki jövetellis, bizonyos, hogy Scythiabúl jött ki, a' mint ezt bizonyittja Magius János: — Gens ſcilicet Sclavonica, quae olim circa Maeotidem paludem habitavit, & inde progreſſa eſt; ezt bizonyittya maga Timon Imag. nov. Hung. pag. 199. magamis helyben hagyom, de tsak azokat az Oroſzokat, vagy Tótokat, a' kik innét kerültek ki Attila, és az hét Kapitányok idejében Pannoniaban, nem pedig azokat az Tótokat, kik már Attila elött laktak itten Pannoniában, kiket Panoknak, vagyis Paeonoknak nevez *Suidas* Görög az elsö *Pan* Királyokrúl, *Appianus* tanitása ſzerént: — *Pannonem Regem primum Hungariæ nomen dediſſe Pannoniæ*; vagyis a' mint tanit *Robert István Theſaur. Linquæ Lat. Pæonitæ*, és nem tudom mi okbúl mondhatta Görög *Suidas*, de föképpen *Nicetas* Görög iró, harmadik Könyvében: — *Pæones, qui & Hunni, & Hungari appellantur*; holot ezek Scythák nem vóltak, ha tsak akképpen nem értette, mint ſzokták az régi Görö-

Görögök közönségeffen hivni Scytháknak az Eszak felé mint irja Strabo Lib. 11. — *Veteres Graecorum scriptores universas gentes ad septemtrionem vergentes Scytharum & Celto Scytharum nomine affecerunt, trans vero mare Caspium alios Sacas, alios Massagetas appellabant.*

NEGYEDIK SZAKASZ.

§ 1. Az IX. és X. Száſzadban, a' midön kezdetet hirdettettni ſzabadon az kereſztény Hit Magyar Orſzágban, bizonyos az: hogy Szent Bruno az Oroſzok Apoſtola hirdette Magyar Orſzágban az Kereſztény Hitet, és hogy ez az Oroſz Apoſtol kereſztelte vólna-meg Geyza Herczeget, és fiát ſz. Iſtvánt, ez úgy vagyon meg irva Labbeusnál Tom. 2 Biblioth. pag. 168. — Sanctus Brunnus convertit ad fidem Ungariam Provinciam — Regemque Ungariae baptizavit, qui vocabatur Geitz, & mutato nomine in Baptismo Stephanum vocavit.

§ 2. Azt irja tovább: — Rex quoque (Otto Impp) ſupradictus filium baptizare juſsit, Sanctus Brunnus imponens ei nomen, ſicut ſibi, Stephanum, poſtea vero ipſi filio ejus Stephano Otto Imperator

ſororen Henrici poſtea Imperatoris in conjugem dedit. Ez igaz, hogy az Oroſzok Apoſtola vólt, melyet bizonyét Ademarus Chabannenſis Monachus apud Labbeum Tom. 2. melybül ki lehet hozni, hogy az Magyarok nagyobb réſzént, kik Oroſzok vóltak téréttették meg azon hitre, melyet ekkor tartot Oroſz Orſzág.

§ 3. Oroſz Orſzág pedig ebben az idöben Phótius halála után vólt azon az Görög hiten, melyen vólt Roma az rituſt ki vévén, melyet bizonyittunk azzal, hogy ſz. Bruno Oroſzok Apoſtola valósággal az Romai Catholica hitben, és Anya ſzent Egyházban vólt, melyet Dittmarus Tom. 2. igy bizonyit: — Regnante vero DEI gratia II. Henrico, poſt mortem Glorioſiſſimi Imperatoris Merſeburg veniens (Bruno) benedictionem Eppalem cum licentia Domini Papae ab eo petiit, & ejus Iusſione ab Archi Eppo Thaginone conſecrationem, & quod ipſe huc detulit, Pallium ibidem ſuſcepit. Tehat igaz, hogy Katholicus Oroſz Püspök vólt ſz. Bruno, ki Oroſz igaz hitre térétette az népet Magyar Orſzágban, és leg-inkább az Magyar nemzetség Oroſz birodalombúl ſzakadván, azért vette olly könyen-ſel a' Keresztény hitet ſz. Brunotúl, hogy magais Oroſz vólt, és értettek az nyelvét, valamint ö értette az nép ſzavát, mely nagyobb réſzént Oroſz vólt.

§ 4.

§ 4. Ezen fel tételeket bátran el-hitetheti kiki magával, mert azt, vólt Jefuiták közülis Hansizius Germanic. facr. pag. 227. meg isméri: *Adalbertus enim Pargenfis Geyza im baptizato venit in Hungariam*; tehat ez elött fzent Bruno Orofz Apoftol lévén itten, ez kerefztelt, ez térétette az népet.

5. Meg lehet hogy fz. Albert Prágai Püspökis (mint hogy az Orofzok 's-Tótok értették az Tseh nyelvét) fokat tehetet azon népnél, kik Tótok, vagy Orofzok vóltak, de az Magyar vad nemzetnél nem fokat tehetet, mert ennek más különös nyelve vólt, és más terméfzete, mely miat nehezzen állot-el az régi Relligiojátul, azt irja Jofeff Zsido Appion ellen az II. Könyvében: — quia et ipfi Scythae, caedibus gaudentes humanis, & paululum differentes a beftiis, arbitrantur tamen fua myfteria effe cuftodienda; ezértis ölték-meg Anacharfist, a' mint mondánk.

§ 6. Ezért tehát az Hunnufokat, az az különöffen ezt az Magyar-Hunnus nemzetet nem lehetet Papok által meg téréttettni, hanem fegyverrel kelletet ezt arra eröltetni. — Compelle intrare; példa Kupa a' Sümeghi Herczeg, példa Gyula az Erdélyi Fejedelem, kiket nagy vérontással kelletet az Kerefztény hitre hozni. Egy tselekedet az vólt Orofz fejedelem az Tatar Kozák, és Kalmukokkal, hogy nagy

fegy-

ſegyveres kézzel öket meg hodéttván, az Volga, vagy Don vizében ezerenként bé hajtatta, és ottan kereſzteltette meg az oda el rendelt Oroſz Papok által, és mindeniknek ſz. Kereſztet adatot az nyakában, és moſt Kereſztények.

§ 7. Akár mit irjanak az Hiſtoricuſok, de a' mi Nemzétünknél nagyobb hitele vagyon az Orſzág, és Nemzet Törvényének; azt mit mondám erőséti Verbőczy István az elsö réſznek II. tzikkelyében, melyben azt állittya, hogy az Magyarok (ide nem értvén Tótokat, és egyéb Nemzeteket) nem az Papok által, hanem az Király által (ki már meg vólt kereſztelve ſz. Bruno Oroſz Püspök által téréttették meg az Kereſztény Hitre. — Ungari non per praedicationem Apoſtolicam, vel Apoſtolorum, quorum Principis vicem, & Perſonam in terris Papa gerit, ſed per inſtitutionem proprii Regis eorum, ſanctiſſimi videlicet Stephani Regis, de quo & ſuperius memini, converſi ſunt ad Catholicam Fidem. De azt el hagyta *Græci, vel Latini Ritus*, melyrül fog lenni bövebb emlékezet annak idejében.

§ 8. Nagy tudományu is hiteles tanúlt emberek azt tartyák, (illyen Gebhardy Német Iró) hogy Geyza Herczegnek felesége lett vólna *Beleknenigi*, az az Oroſz nyelven *Szép Aſzony*, és mint hogy Oroſz neve vólt, bizonyoſſan Oroſzis vólt nemze-

zetségre való nezve; ezt Stillting kemény Jesuita meg-vallya ugyan, de azt mondja, hogy Lengyel Aszony lett vólna, in Vita S. Stephani pag. 101. — a Ditmaro Lib. 8. Uxor Geysae vocatur Beleknegena in editis Beleknenegi, id est pulchra Domina, uti editores addunt Slavonici. Si autem Uxor haec nomen habuit Slavonicum, verisimile est, Polonam fuisse, az az Lengyel Országbúl való vólt ugyan, de Orosz vérbül, mert itten vagyon az Oroszok eredendö helyek, mely neveztetik *Russia Rubra* az az Veress Orosz tartomány, az Roxolanusok, avagy Ruthenusok, az az Oroszok helye. Azért tehát, mivel Lengyel Országbúl való vólt, lehetet Orosz, mint Gebhardi bölts Iró tanittya, ez pedig minden bizodalommal az Katholica Görög ritufon való vólt, mert különben Geyza el sem vette vólna; vannak ugyan olyan Irók, kik azt állittyák, hogy Pogány lett vólna, és az urával együtt halála elött Keresztény lett vólna a' mint irja Stilling: — Pagana haec fuit, uti erat adhuc frater ejus, dum victus est a Stephano, sed conversa fuit ante mortem cum marito Geysa, minden bizonyal sz. Bruno Orosz Apostol által, ki véle tudot Orosz nyelven szóllani.

§ 9. Vóltak sokan olly itélettelis, ugy mint Ritter Pál, és o elötte is többen, hogy Geyza magais Orosz nemzet vólt,

mert

mert az régi Oroſz nyelven *Goi* anyit téſzen, mint nevelni, melybül erredet vólna Gojácz, vagyis Goizo, az az magyarúl: nevelö, vagy gondviselö. Imre Herczegetis az régiek úgy nevezték, hogy *Mirko*, az az Szeléd, Andrást, Belát, Leventát nem Magyaroknak — non Scythas, non Ugros, ſed Slavos fuiſſe. Timon Imag. Nov. Ung. pag. 217. az az Oroſzoknak lenni tartották.

§ 10. Azt állityák tovább Ritterrel, hogy Turóczy János, Andrást úgy hivná *Andre*, az Oroſz pedig illy formán mondja *Andre*; Belát pedig azért tartyák Oroſznak, hogy Oroſz nyelven Bel, anyit tenne, mint fejér; Láſzlót pedig úgy mondják, hogy két Oroſz ſzóbúl úgy mint: *Vlada*, *és Slava* eredet vólna, az az Vladislaus vagyis magyarúl Láſzló, deákul Ladislaus.

§ 11. Ezek ugyan tsak gyanu perek, de több sül az Sz. István Törvényeibül, nevezeteſſen Dec. Lib. I. cap. 6. *de acceptatione Exterorum, & nutrimento hoſpitum*. Régen az Scythák meg ölték, és feláldoztak az jövevény embereket, most pedig az Kereſztény ſzelédséget vévén elöl, ſzabadságot adták a' bé jövetelre Orſzágunkban, melyeket elöl-ſzámlálván Turoczy János Chronikájában elöl ſzámlálya ekképpen: — Bohemi, Poloni, Graeci, Hiſpani, Hismahelitae, ſeu Saraceni, Beſſi, Ar-

Armeni, Saxones, Turingi, Misnenses, & Rhenenses, Cumani, & Latini.

§ 12. Az leg inkább itten jedzésre mélto dolog, hogy ezek az nemzetek közt nintsenek elöl számlálva az Orosz nemzetek, hogy Geyza, vagy Sz. István idejében jöttenek vólna-bé Magyar Országban; oka ennek lehet az, hogy az Oroszok Magyar Országban nem jövevények, hanem régi lakosok, kik Attila, és az hét Kapitányok alatt jöttek bé az Orosz birodalombúl Scythiabúl Magyar Országra, kinek nagyobb részét el foglalták Erdély felé, és az Tiszátul fogvást Morva Országik birták.

§ 13. Tsak azis sokat nyoma láttban, hogy Sz. István Király majd minden adományit Görög irásban adta ki, és hogy Deákúl sem tudot vólna, mint a többi tsak nem az X. XI. XII. Századikig, mint ezt egy Anonymus az Sz. István Király adománya ellen, melyet az Györ Sz. Mártonyi Benedictinus Barátoknak adot, állittya az 54. Levelen.

§ 14. Emellet vagynakis Törvényeiben sok Görög, és Orosz szók, ugymint: Agape, Udvornik, mely tészen az elsö felebaráti Szeretetbül való ajandékot, az utóbb pedig, Udvari szolgát, Sz. Athanasiustis emléti, ki Görög Sz. Attya vólt.

ÖTÖ-

ÖTÖDIK SZAKASZ.

§ 1. Szent Láfzló Király Törvényébül világosfabban ki jön az, hogy az Magyarok az Orofz, az az Görög hiten, és Ritufon vóltak mely leg inkább világos az Decretumának elsö Könyvének elsö Tzikkelyébül: — De Bigamis Presbyteris, & Diaconis, az az ollyan Papokrül, kik második feleséget vefznek. Ebbül közönségeffen azt tartyák fokán — Conjugati erant hac aetate quidem Presbyteri in Ungaria, Ritu Graecorum. — Igy vagyon irva az Magyar Törvény Könyvben erre az helyre.

§ 2. Példa ebben az Várady Püspök, kinek az Leányát az Kunok el ragadták az hartzban, mint Turóczy János irja, kit Sz.

Sz. Lászlo Király el vett az Kuntúl, és le vágta az ragadó ellenséget, melyrül azt irja nagy tudományu Timon vólt Jesuita, hogy látta vólna ezt képen le irva, és hogy mostis meg vólna — extat in Vico Haschcuthiensi provinciae Gemeriensis ad Rosnaviam pervetusta pictura, & sancti illius Regis, & Cuni, ac Puellae in equis insidentium.

§ 3. Nem lehet errül kételkedni, hogy az Magyarok Sz. Laszló 's Kálmán Királyok ideig Orosz Rituson nem lettenek vólna, mert az Papok házasok vóltak egész MagyarOrszágban Orosz Ritus szerent, melly Kalmán Király idejében tiltatot meg az Deák Anya Sz. Egyház rendelései szerént, mint Kálman Törvény Könyvének második Részének kilenczedik tzikkelye soly: — Bigámi Presbyteri, beneficiis priventur, melyrül vagyon az Törveny úgy neveztetet Glossában ekképpen — Hac Lege demum introductus est in universam Hungariam caelibatus Sacerdotum.

§ 4. Ebbenis követték az elsö Magyar Királyok az Görögöket, kiknek szokások vólt sokat el nézni eleintén, és engedni azoknak, á' kiket magok hitekre hódéthatták, a' mint irja ezt Swartzius: — Graecos, haec contra illis constat fuisse moribus, ut partibus suis se rite defunctos existimarent, si quos Christiana pietate imbuere potuerunt, imbutos suis legibus rem

sacram

ſacram gubernare permiſerunt. Ez úgy vagyon: mert Sz. Istvanis eztmeg engedte eleintén, és ſokat el nézet, a' mint bizonyittya Kálmán Király az elöl Iáró Beſzédében: — poſtquam vidit adultam fidem perſecte religionis robur accepiſſe, legalis vinculum catenae cogitavit relaxare prudenter Ez vólt az oka, hogy eleintén meg engettetet az Papoknakis az Házaſság a' Görög Anya Sz. Egyház rendelése ſzerint Magyar Orſzágban.

§ 5. De ugyan tsak az Görög akkori Katholica Anya ſzent Egyházis úgy rendelte az Papok házaſságát, mint az Magyar Királyok az Nicénumi Sz. Gyülekezés rendelése ſzerént, hogy az elsö ſelesége halála után ne légyen ſzabad mást venni, a' mint Sz. Ambrus Püspök ezt bizonyittja az Könyvének 10 réſzében, az 82. Levélben. Libro. 10. Epiſtola 82: — non ſolum hoc Apoſtolum de Eppo & Presbytero ſtatuiſſe, ſed etiam Patres in Concilii Nicaeni Tractatus addidiſſe, neque Clericum quemquam debere eſſe, qui ſecunda conjugia ſortitus ſit.

§ 6. A' Görögok az Nicaenumi Gyülekezet rendelésével keveſet gondolván, ebben az XI. ſzázadban Cerularius Mihály, az Konſtantinápolyi Patriarcha az Római Catholica Anya ſzent egy háztúl el ſzakadt, kit követvén az egéſz népség, mely az Görög Rituſon vólt. Ugymint Görög Orſzág-

Orſzágban, Thraciában, Bolgariában Lengyel, Magyar, és Tooth Orſzágokban, idövel mind el ſzakadtak az Római Katholica hittül.

§ 7. Ezen ſzakadás leg inkább ött fele vetekedésbül állot. 1. hogy az Sz. Lélek az Attyátul, és Fiútúl egyetemben nem ſzármazik, hanem tsak az Atyátúl. 2. Hogy az oltári ſzentséget nem lehet Oſtyábúl, hanem tsuppán kovaſzos téſztábúl készétteni. 3. Hogy Purgatorium más világon nintsen. 4. Hogy ſem az Igazaknak az meg igért jók, ſem pedig az gonoſzoknak az igértetet büntetés az utolsó Itélet napjá elött nem adatik meg. 5. Leg inkább pedig, hogy az elsöség az Anya Szentegyházban nem az Római Pápát, hanem az Konſtatinapoly Patriarkát illetné.

§ 8. Hogy tehát ezek az tévelygések Magyar Orſzágra, kiben még az Görög Ritus tartatot vala némely réſzében, az Római Sz. Pápa nevezeteſſen hetedig Gergely Pápa az Deák Anya Szentegyház Ritusát, mind az böjtölésben, mint pedig az Papok nötelenségek iránt béhozta Magyar Orſzágban Sz. Láſzló Király ideiben, és Kalmán Király uralkodásában, a' mint ki teczik az Sz. Láſzlo Király I. Decretumának 3. tzikkelyébul, mely igy ſzóll: — propter vinculum pacis, & unitatem ſpiritus Sancti, quousque Nobis in hoc Domini Apoſtolici Paternitas conſilietur.

§ 9.

§. 9. Világos ezen 7. Gergely Pápa Levelébül, melyet irtt az Esztergomi Erſeknek, melyet Barónius 1077. Eſztendöre elöl ad ekképpen:

GREGORIUS EPISCOPUS.

Servus Servorum Dei.

Nehemiae Strigoniensi in Hungaria Archi Episcopo ſalutem & Apoſtolicam Benedictionem.

Admonemus Fraternitatem veſtram, ut Regem (Ladislaum) qui inter vos electus eſt, cum aliis tuis confratribus, & Principibus terrae alloquaris, notificantes, & conſulentes ſibi, ut apertius nobis ſuam voluntatem & erga reverentiam ſedi Apoſtolicae debitam per idoneos Legatos denunciet Devotionem Datum Carpinetae V. Idus Junii Judictione XV. az az 1077. Eſztendöben 3. Juniusban.

§ 10. Kálmán Király, ki magais Váradi Püspök vólt, hozta bé leg ínkább az Római Anya Sz. Egyház rendcléseit, a' mint ki teczik az Törvényeibül, és ö vólt elsö, ki az Papok, kik Görög módra jártak, ruházattyokat el rendelte, hogy többé olly Görög módra mint annakelötte ne járjanak;

nak; hanem az R. Anya Szentegyházban bé vett ſzokás ſzerént. Errül igy vagyon az Törvénye Decretumának elsö réſzének 70. tzikkelyében: — Nullus, qui Clericus aeſtimatur, veſtibus utatur Laicalibus, utpote fiſſo Pellicio, vel tunica ſparſa, manica rubra, ſtrangula, vel viridi chlamide, Caligula; ſeu Joppa, calceo picto, vel ſericata camiſia quoque & Tunica, & ſerico in pectore non conſuantur; ſed nodis, vel fibulis collum amplectentur: — Ez valóságos Scythiai Oroſz öltözet vólt.

§ 11. Téſzen Kálmán Király leg elöſzor Törvényében emlékezetet az Tótokrúl, vagyis Oroſzokrúl, elsö Könyvének 80. tzikkelyében: *De Liberis Hoſpitibus Slavis.* Vóltak ezek a' Tótók az régi Quaduſok, és Marcomannuſok, kik Scythiabúl jöttek ide Attilával az nagy Oroſz birodalombúl, maradéki, kik le telepedtek az Karpatus hegye mellet egéſz az Grán, és Vág folyó vizekig, ismét az Morva vizétül fogvást, egéſz az Dunaig, és Garan Vizéig, mely helyeken mai napis laknak. A' Garan vizétul fogva egéſz a' Tiſzaig laktak az Jáſzok, Jazyges Metanaſtae, kik ſzinte Toot (Sarmatica) Oroſz nyelven beſzéllettek, a' Tiſzátúl fogva egéſz Erdély Orſzágik, Moldvában és Olah Orſzágban vóltak egy-velyes nemzetek, nagyobb réſzént Oroſzok.

§ 12. Moſtani idönkben a' Tótokon tsuppán tsak azok az Nemzetek értetödnek, kik a' Dunátul fogva az Adriaticum Tengerig, Dráva, Száva, és Unna folyó Vizek közt vagynak, ugy mint: Horváth, Tooth, és Dalmatzia Orſzágokban, ezek mind nagyobb réſzént az Görög valláson vagynak, és az R. Anya Sz. Egyháztúl el ſzakadtak, az Lengyel, és Magyar Oroſzokkal együtt.

HATODIK SZAKASZ.

§ 1. A' Veres Ruſsia, avagy Veres Oroſz Tartomány vagyon Lengyel Orſzágban; az Geometrak igy irják le: — Ruſſia rubra ſeu Ruſſia minor ad ſines Ungariae, & Tranſylvaniae 4. in partes ſecernitur. I. in Ruſſiam rubram proprie talem, veterum Ruthenorum, ut quidam volunt patriam eo, quod eos a Raxolian ortos putent. Gaudebat olim Duce proprio, quorum unus Leſco dictus in Palatinatu Lembergensi ſitam Urbem Lemberg, Leopolim aedificavit.

§ 2. Ezek az Oroſzok az régi Magyar Királyokkal eleitül fogva jo barátságot, és Attyafiságot tartották, ezeknek az Fejedel-

jedelmek Lesco foglalta el Kalmán Király idejében Gallicziat, mely Magyar Orſzággal, úgy mint Bereg, és Maramaros vármegyékkel határos.

§ 3. Ebbül az Orſzágbúl tudniillik GalliczIábúl ſzármaztak idövel azok az Oroſzok, kik moſt Bereg Ung, Marmaros, Szattmár, Sáaros, Zemplén Ugotsa, és Borsód Vármegyékben laknak, és jöttenek ide harmadik Bela Magyar Király alatt, kinek Felesége Maria, Manuel Görög Tsáſzár leánya, ki Borſod Vármegyében épitette az Dios-Gyori várt, a' mint bövebben az Magyar Királynék Historiájokban ile irtam.

§ 4. Ezek az Oroſzok, kik Lengyel Orſzágban laktak, és az Görög rituſon vóltak, bizonyos, hogy az Római Anya Sz. Egyháztúl el ſzakadtanak, kiket követvén az Magyar Oroſzok ſzinte úgy el ſzakadtanak, a' mint ki tetzik Caſimirus Lengyel Király Levelébül, melyet irtt Sz. Kapiſtranus Minorita Barátnak, az Oroſzok meg térétések felöl, melyben azt irja: — Ruthenorum Te moveat devotio. Nam etſi utraque Gens caligine erroris velata ſit, Ruthenorum tamen faciliorem reductionem Tibi ex multis reſpectibus perſvadeas. Datum in Grodek feria tertia in Vigilia nativitatis S. Mariae A. D. 1451. Lásd bövebben az Magyar Királynékrúl, ki ada-

C tot

tot Munkámat, a' hol ezen Level bövebben elöl adatot az Orofzokrúl.

§ 5. Imre, harmadik Lászlό, és máfodik András Magyar Királyok idejekben fzép attyafiságot, és fzomfzédságot tartván ezen Orofzok az Magyar Királyokkal, kérték az Magyarokat, hogy második András Király fiát Kálmánt adnák nékik Királyoknak, hogy ha ezt meg nyerhettnék az Magyaroktúl, késfzek léendenek az Római Catholica Anya Szentegyházhoz vifza térni, tsuppán tsak az Görög ritust hagynák fel magoknak.

§ 6. Ezen Orofzok kivánságat II. András Király az Sz. Római Pápának III. Innocentiusnak 1214. Efztendöben tüstént meg irta ekképpen: — Noverit igitur Sanctitas Veftra quod Galliciae Princeps & populus noftrae ditioni fubjecti humiliter a Nobis poftularunt, ut filium noftrum Colomanum ipfis in Regem praeficeremus, in unitate, & obedientia Sacro Sanctae Romanae Ecclefiae perfeveraturis in pofterum, falvo tamen eo, quod fas illis fit, alias a ritu proprio non recedere. Ezen Level egéfzlen meg tanálkozik Raynaldusnál.

§ 7. Ekképpen az Orofzok fogadások mellet meg engedte az Sz. Római Pápa, hogy Kálman Magyar Herczeg az Orofzok Királya lehessen Hallicziában, a' mintis lett; hogy pedig ezen alkalmatofsággal az Orofzok Hallicziában, és Magyar Orfzágban

ban rész szerent az Római Catholica Anya Szentegyházhoz vissza tértek, el lehet hinni tsak abbúlis, hogy Chartvitius Magyar Bosnyay Püspök, ki Sz. István Király életét irta, ezen munkáját ezen Kálmán Királynak, ajánlotta, á' mint Timon bizonyittja: — Chartvicius — composuit librum de rebus ejusdem (S. Stephani) Divi Regis, eumque Colomanno non antiquiori illi Hungariae, sed Halliciae Regi Belae IV. germano inscripsit.

§ 8. Ettül az idötül fogvást az Magyarok az meg egyesült Oroszokkal, kik Gallicziában laktanak nagy barátságban éltenek, és minden elöl adatot alkalmatosságokban segétették a' Magyarok az Oroszokat, kivált IV. Béla Magyar Király idejében, kinek Leányat vette vólt el Ratislaus az Hallicziai Herczeg, a' mint ezt bövebben le irtam az Koronás Magyar Királynék életekben.

§ 9. Történt nevezetessen ezen Királynak idejében, hogy az nagy Orosz birodalombúl akkorbéli Orosz Király Daniel ütöt Ratislaus Hallicziai Herczeg ellen, ez pedig az Magyarokhoz folyamodván segétséget kért, és adtakis, mely harczban az Magyarok az ide való Oroszokkal nevezetessen viselték magokat, a' mint az IV. Bela Király Levelébul meg tetzik, mely ekképpen vagyon meg irva: Primo siquidem cum adhuc in numero, seu Col-

legio Domus Noſtrae, famam pollentem, & nomen duceret glorioſum, ipſum cum chariſſimo genero Noſtro Ratislao Duce Galliciae in partes Ruſſiae, cum caeteris Regni Noſtri Magnatibus duximus transmittendum, qui ſub caſtro Iroslo Ruthenisquam plurimis in perniciem ipſius generi Noſtri exeuntibus de eodem, & armatam in expeditonem Noſtram dirigentibus aciem, zelo devotae fidelitatis armatus, volens potius poſt mortem vivere per famae gloriam, quam tergnm hoſtilitati hujusmodi vertetre, ſe objecit, ubi transfoſſo hoſtili lancea crure ſuo, exſtitit lethaliter vulneratus.

§ 10. Deinde (tovább irja:) cicatrice ſui vulneris nedum obducta, cum Daniel Ruthenorum Rex ad campeſtre praelium contra ipſum Noſtrum generum prodiiſſet, ſtrenuitas ejusdem Magiſtri Laurentii (ez lehetet Roth Lörincz vagyis Hidervári Poth Lörincz Sümeg, és Soprony Vármegyéknek Groffja és Nádor Ispány IV. Bela alat 1267. eſztendöben) deſidiae obſcuritatem abhorrens, in lucem prodiit probitatis, & ſingulariter hoſtili ſemet immiscens aciei, quendam de Ruſſiae Baronibus inpulsum dejecit lanceali, — quem ſupradictus gener Noſter fecit capite detruncari. Ez vólt 1256. Eſztendöben, melyben még ez az Magyar Hercules Nádor Ispany nem vólt.

§ 11.

§ 11. Ezután az Magyarok győzedelme után, ez az Daniel Orofz Király oda hagyta Gallicziát, és bé ment nagy Orofz Orfzágban, a' hol Mofcvában egy Királyi lakó helyet épitet, és ez vólt elsö Orofz Tzár, ki után a' többiek is ezen Tzár vagy Tsáfzári titulust vagy nevet meg tartották; az moftani ditsöségeffen uralkodó Orofz Tzár I. Pál. Éllyen!

§ 12. Birták azutánis fok ideig Hallicziát az Magyarok, de hogy ez leg elsöben II. András Király hodétotta meg az Magyar Koronához, abbúl bizonyos: hogy illy formán irta magát: — Hungariae, Dalmatiae, Croatiae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae Rex.

HETEDIK SZAKASZ.

§ 1. Úgy vélekednek fokan, hogy ezen Hallicziat, idövel I. Lájos Magyar Király el idegenitette vólna az Lengyeleknek, réfz fzerént pedig az Magyaroknak, és több maga jó barátinak, ezt irja Timon: — Halliciam a Majoribus acceptam perfeque defenfam Polonis concefsit, fundos bonaque Regia in clientes fuos, inter quos Ungari

gari quoque ſuerunt, diviſit, maxime autem divitiis auxit Ladislaum Oppuliae in Syleſia Ducem propingvum ſuum; ez épitette az Munkátsi Oroſz templomot, mert ennek nagyobb réſzét adta, a' mint Cromer irja: — Enormi, qua illi Oſtreſſovienſe, & Boboticenſe Territoria in Cracovienſium Provincia, ad haec Breſniczienſe in Siradienſi contulit. **Ez vólt Magyar Orſzági Nádor Ispán.** — *Dux Opuliæ & Velunenſis.* 1368. Eſztendöben I. Lájos Király alatt, mely idöben epittetet, és el végeztetet 1360. Eſztendöben, az Munkátsi Oroſz templom, mely hely lett idövel az Oroſz Püspök lakó helye, a' mint fogjuk annak idejében elöl hozni. Ugyán ezen Láſzló Nádor Ispány épitette az Tseheſtochoviai Sz. Egyházat, melybe az Oroſz birodalombúl Belcz névü városkábul, mely képet irta vólt Sz. Lukáts Evangelista, a' mint irja Timon, hozot, és ide adta.

§ 2. Illy formán Halliczia az Lengyelekre viſza menvén, az Oroſzok az nagy Lengyel Orſzági Görög hiten lévö Oroſzokat követvén, és az Magyar Orſzági Oroſzokis ezekre való nézve réſz ſzerént viſza mentek az régi Görög el pártult Anya Sz. Egyházhoz.

§ 3. Ugyan ezen I. Lájos Királyunk idejében ſzorittattván az Görög Tsáſzár Amurathes Török Tsáſzártul, kért ezen Magyar Királytúl elsö Lájostúl ſegétséget,

es

és jelentette ſzandékat, hogy az Római Catholica Anya Sz. Egyházhoz réſz vólna viſza térni, ezt az Király elsö Lájos az Sz. Romai Pápának hirúl adván, nem igen javallatta az Magyaroknak, a' mint ki tetzik Levelébul, mely Lucius Hiſtoricustúl IV. Könyvébül XVII. Réſzébül rövideden igy adatik elöl: — Joannes Palaeologus Imperator Graecorum ab Amurathe Turcarum Sultanno felici armorum progreſſu premeretur, miſſisque orationibus Palaeologus ad Ludovicum ſe ad Romana ſacra tranſiturum, ſi ejus authoritate finitimorum Principum auxiliis, juvaretur, porro Palaeologi ſtudio in Romanam Eccleſiam Urbano Pontifici cognito, per litteras ad Ludovicum datas admonet deſuper, illy formán:

§ 4. *Fili chariſſime!* — quod licet — Plurimum habeamus acceptum, quod negotium defenſionis Graecorum ad finem reductionis eorum ad Sanctae Romanae Eccleſiae unitatem modis debitis proſequaris, decet tamen, & expedit hoc ita prudenter, & mature fieri, ut non tendat ad noxam, quod agitur ad ſalutem.

§ 5. Sane, cum ſicut in antiquis Chronicis, & ſcripturis aliis reperitur, iidem Graeci, cum dicta Eccleſia in tractatibus per eam cum eisdem habitis doloſe, ac fraudúlenter inceſſerint, illudendo fallaciter Eccleſiae memoratae, & ex hujusmodi praeteritis, de ſimilibus futuris vix veroſimiliter

liter praesumendum, praesertim, quia iidem Graeci non videntur ex devotionis zelo, & pura voluntate, sed coacti pro habendo tuo succursu venire velle ad hujusmodi unitatem, cum eis est cum multa maturitate, & cautelae studio procedendum. Lásd errül Raynaldot 1366. Esztendöre.

§ 6, Tsak ugyan nem sok idö mulva az Görögok meg egyeztek az Római Catholica Anya Sz. Egyházzal az Florentiai Gyülekezetben, melyben személye szerént jelen vólt Palaeologus Tsászar, Joseph az Konstantinapoli Patriarcha, a' ki ugyan ottis hólt-meg Florentziában, és sok Cardinalisok, és Görög 's Deák Anya Szentegyházban lévö Püspökök, ezek által meg lett az egyesség, mely egyességet nem tsak az Görögök, hánem még az Örményekis, és az Indiaiak helyben hagyták.

§ 7. Ebben az Sz. Gyülekezetben az Bérmálas Sacramentumnak meg ésmértetet, és azon hit agazati, melyek az Sz. Lélekrül, Purgatoriumrúl, az Kovaszos Kenyérrül, az Római Sz. Pápának elsöségérül vóltak, helyben hagyattattak, ez után pedig Kardinálisok tétettenek, úgymint Bessarion Trapezuntinus az Nicaeni Érsek, ki leginkább munkálotta az egyességet. Lehet errül kinek tetzik bövebben olvasni Bellarminust Lib. I. de Con-

Conciliis Cap. 5. Azoriust Inftit Moral. P. I. Lib. 5. Cap. 17.

§ 8. De valamint az Sz. Római Pápa még irta Lájos Királynak, fzinte úgy történt, azonnál, hogy Palaeologus Tsáfzár haza érkezet Konftanczinapolyban vifza tértek, és el fzakadták az Római Anya-Szentegyháztúl.

§ 9. Amurathes Török Tsáfzar pedig eröffen györödelmeskedvén az Görögok ellen, tartván a' Görögok a' nagy vefzefzedelemtül, követeket kültdöttek az Római Pápához V. Mikklóshoz, hogy az Florencziai egyefség fzerént az Római Anya Szentegyházhoz kaptsolodnak, tsak ségétséget adjanak az Fejedelmek. Hogy pedig ez meg effen, Követ Orofz Sigmond többekkel együtt az Római Sz. Székhez által a' mint irja Schmitt az Török Orfzagi hiftoriában 1452. Efztendöre küldetet, propterea Ifidorus, quem alii Sigismundum Ruthenum vocant, e purpuratorum Collegio Byzantium a Pontifice Legatus abiit Florentini Decreta perlaturus, & pro poteftate in concordiam recepturus Graecos.

§ 10. Ekképpen az Tsáfzár Konftantinus az egéfz nagyaival együtt minden halafztás nélkül az Római Anya Szentegyházhoz állot, de az Görög Barátok, és az népnek allyáffa tellyefséggel rea nem állott, úgymond Schmitth: — Verum major

jor pars Civium cum magnoDuce Luca Notara, Monachis, concordiam illam cum ſto nacho rejecit, neque ſpes erat inconditam turbam vel affLictiſſimis rebus ad ſaniora traducendi.

§ 11. A' midön illyen formán tzivodnának, Amurathes meg vette Konſtantinapolyt, Palaeologus Tsáſzár fiának Iánosnak fejét vétette, az nagy urakat mint megölette, és az Görög birodalomnak örökös végét vetette; ezt nyerték a' Görögok az Romai Anya Szentegy házzal való tzivodásſal, és el partoláſſal. Lehet olvasni errül Philip. Cominaeust Lib. 20. Hiſt. és Bonfiniust Dec. 3. L. 8.

§ 12. Illy formán midön az Görögok viſza mentek az régi tévelygésekre, és Galliczia az Lengyeleknek adattatot, Lájos Király által, tehát az Oroſzokis Lengyel és Magyar Orſzágban viſza mentek az Görög vallásra nagyobb réſzént. De mégis közüllök, leginkáb azon Oroſzok, kik Oláh Orſzág felé laktak, az Római hitre állottak, a' mint irja Spondanus 1374. Eſztendöre: — cum magna pars Wlachorum (Valachorum) ejurato ſchismate ad fidem Catholicam revertiſſet, nec proprium Epiſcopum haberent, qui curam ipſorum gereret, comiſit Archi-Epiſcopis Ludovicus I. Rex Hungariae) Strigonienſi, & Colocenſi una cum Rege Hungariae Ludovico, quid expediret in his fieri decernere. Adatot nékik

kik Püspök az Minorita Barátok közül Antal névü Barát.

NYÓLTZADIK SZAKASZ.

§ 1. Az Magyar Orofzok nem mind állotak el az Római Anya Szentegyháztúl, jollehet hogy az Ritust az Görög Anya Szentegyházit meg tartották, hanem tsak némely réfze, és fokan az Romai Catholica Hitben megmaradtanak fok ideig.

§ 2. Verböczy István az harmadik réfzben 25. tzikkelyben az nemzeteket elöl fzámlálván azt irja: — Alii funt Hungari, alii Saxones, & Germani, alii vero Bohemi, & Slavi Chriftanae fidei Profeffores. Praeterea quidam funt Valachi, & Rutheni, quidam autem Rafciani, five Serviani & Bulgari, Graecorum fequentes errores; és igy külömbözteti a' Tótokat, az Orofzoktúl.

§ 3. Tovább azt irja: — Sunt infuper Philiftaei, & Kumani in terris Regalibus refidentes, & habitantes, Chriftianam pariter Religionem profitentes: Ruthenorum vero, & Bulgarorum alii noftrae fidei, alii autem Graecorum errori funt adhaerentes; és igy II. Lajos király idejében

ben az Oroſzok réſz ſzerént az Római hiten, réſz ſzerént az Görög valláson vóltak.

§ 4. Tomka Száſzky Bél Matyáſſal együtt az Magyarok közé nem ſzámlállyak az Oroſzokat: — In Hungarorum numero habentur, Hungari, Jazyges, atque Cumani, Slavicae Originis ſunt: Slavi, Bohemi, Croatae, Serbii, ſeu Raſciani, Rutheni, ſeu Ruſſi, az az Oroſz, nem tudom azt, hogy érti Ruſſi, mert ha kis Ruſſiabúl ſzakadtak ide, igaz hogy eredetére való nézve nem Magyar; de ha nagy Ruſſiabúl, mely az Tanais és Maeotis mellet vagyon, a' kik Attilával, és az hétt Kápitányokkal jöttenek ki a' Magyarokkal, és itten le telepedtenek, valóságos Scythák, és Magyarok, ſokan is vagynak egéſz helységek, kik Oroſzúl egy ſzótt ſem tudnak.

§ 5. Az Mohátsi veſzedelem után, hogy az Török az Orſzágot el foglalta, az Papok, és Püspökök le vágattattanak, nem lévén ezen Oroſz nemzetre vigyázat, latvánkint mind el ſzakadot az Romai Anyaſzentegyháztúl, úgy, hogy maid nemis tudtak, az Oroſzok, és Ráczok, hogy mitsoda hitben, vagy vallásban legyenek, a' mint ki teczik Orſzágunk Torvényeibül, nevezeteſſen Ulad. D. 3. ar. 45. & 52. *qui ſe Chriſtianos minime profeſſi eſſent.* De ugyan ezen Király Decretumában Dec.

3. 73. & Dec. 2. ar. 45. Schismatikuſoknak neveztettnek: — Ob hoc decaetero Raſcianos Valachos, Ruthenos aliosque Schismaticos, ebbül kilehet tanúlni, hogy az Oroſzok, Olahok, és Ráczok egy valláſon vóltak réſz ſzerént.

§ 6. Azt irja Kercſelich Adam az Zágrabi Anya Szentegyháznak Kaptalanbéli Úr, az Zágrabi Ekleſiának Historiájaban elsö részben az 194. lappon: — Raſcianos, & quidem cum libera Religionis profeſſione primus Mathias in regnum induxit, firmavit, & Privilegiis auxit, perhibent iſta A. 1481. tertius & quartus articuli; el lehet hinni, hogy az Oroſzoknak ez adta a' ſzabadságot, mint hogy az Törvényekbenis együtt vagynak köttve az Ráczok, Oláhok, és Oroſzok.

§ 7. Wláſzlo Király idöbenis, ki Máttyás Király után uralkodot, azon ſzabadságban éltek az Oroſzok, melyben éltek Máttyás alatt a' mint bizonyittya Ulad D. 4. art. 29. — Rutheni quoque Regiae Mattis in Nagy Oroſz-ſalú reſidentes etiam de caetero ad ſolutionem Decimarum non conpellantur.

§ 8. Ebben az ſzabadságban vóltak az Oroſzok az Felséges Auſtriai Ház alattis, a' mint ki tetzik az 1574. Eſztendöbéli 4. articulusbúl: — a reddendis tamen Decimis videntur exempti eſſe debere, poſtquam

quam eas ipſi ſuae Religionis Episcopis, & ſacerdotibus dare ſoleant.

§ 9. 1648. Eſztendöben az Oroſz Papok meg gondolván azt, hogy haſznosſabb vólna nékik, az Római Katholica Anya Szentegyházzal meg egyezni, hogy ſzakadásban élni, meg veték az régi Görög vallást, az Magyar Katholica Deák Anya Szentegyházzal meg egyeztek, és alá adák magokat, az ritust meg tartván, mint régenis II. András Királynak igerték az eleik, a' mint mondánk.

§ 10. Hogy ezt ſzentül véghez vihessék, az Isten félö Oroſz Papok Lippay György Eſztergomi Erſeknek bé jelentették ſzándékokat, kiis kedveſſen vévén ſzandékat, oltalma ala vette öket, melyet Kazy Ferenz az vólt Jeſuita ekképen adja elöl: — In ſuperiore Hungaria ſacerdotes Rutheni, Graecorum ritu, inſtitutoque viventes in metu erant, — propterea alii ad Latinos Catholicos, ſe adjunxerunt, alii ad Societatem eorundem aspirarunt, utique ut tuto ſalvi eſſent, clientelam Georgii Lippay Archi-Eppi ambierunt.

§ 11. Ille cum in omnem de quibusvis bene merendi occaſionem intenderet, & ex illa cum Latina Eccleſia conjunctione a pluribus nequidquam tentata, ſalutarem proventum ſperaret, eosdem tegere atque ab omni moleſtia & dedecore integros conſervare decrevit.

KILEN-

KILENCZEDIK SZAKASZ.

§ 1. 1650. Eſztendöben az egyeſség véghezis ment Parthénius Péter Oroſz Püspök által, ki az Munkátsi Görög valláſon meg hólt Püspöknek Taraſovich Jánosnak halála után lett Oroſz Püspök Munkátson, ezt az Parhénius Pétert maga Taraſovich János válaſztotta, és rendelte halála elöt utánna való Püspöknek, áttok alatt, a' ki reá voxot nem adna.

§ 2. Ugyis lett a' dolog, Püspökké teſzik az Oroſz Papok, és azok fellül az Erdélyi Oroſz Püspök Simonovich István, és az Moldovai Gergely Oroſz Püspök, és Saba Biſtraniai Oroſz Püspök, azok hár-

man

man meg erösétték Püspöki hivatalyában.

§ 3. Ez meg lévén, Lippay György E.-feknek meg jelentette Szent igyekezetét, kiis ötet Püspöki hiratályában meg erösitette, hatalmat adott néki ezen Sz. egyezést véghez vinni, és az Orofzokat meg egyesiteni az Római hiten lévö Magyarokkal, mely hatalman és hivatályan az X. Innocentius, és VII. Sándor Római Pápakis meg erösitették.

§ 4. Hogy hitelesfebb légyen elöl adáfom, nem fajnálom Deak nyelven elöl adni a' mint olvafom Kazy Ferencznél illy formán: — Ut ad veterum Eccleliam fe adjungeret, (Parthenius) ita evenit. Tarafovichius mori fe fentiens, facerdotum fuffragia Parthenio conciliavit, iram Dei iudicis ac vindicis intentans his, qui votum fuum fallerent. Illi feu fuapte volentes, feu atrocibus denunciationibus permoti, non minus 400. in Parthenium confpirant, fibique Epifcopum cooptant, hac tamen tam confentiente omnium voluntate, follicitudine Parthenium non liberant.

§ 5. Nempe metuebat adhuc Dignitati fuae ab aemulis, ac idcirco multa cogitabat, quem admodum adeptam tueretur. Ergo ut illam affirmaret, firmis teftimoniis communitus in Tranfylvaniam adproperat, & a tribus Graecanicis Epifcopis Stephano Simonouichio, qui fe in Tranfylvania Graeci ritus Eppum, immo cujus in veterum monumentis vefti-

veſtigium nullum reperias, Archi Episcopum Belgradenſem ferebat, Gregorio praeterea Moldavienſi, & Saba Biſtranienſi non ſine delicio inauguratur.

§ 6. Quo magis Dignitatem ſuam praemuniret, clientelam Archi-Epiſcopi Strigonienſis ambivit, a quo benevole acceptus; gratiam pariter, quam non putabat, abſtulit, in omnibus locis, inrisdictioni ejusdem obnoxiis, tota quin immo Hungaria, ſi Epiſcopi non adverſentur, Ruthenos ſacerdotes, populumque moderari.

§ 7. His addita multo ampliſſima, pro arcano Tribunali in peccata poteſtas, quo procurandae ſalutis alienae ratio expeditior eſſet. Verum ante omnes alios ſanari debuerat Parthenius, ab Eppiſcopis ille quidem non legitimis inauguratus, hanc ille ſpinam, quae dies, noctesque ſtimulabat, pungebatque ut evelleret, triennio poſt, rediit ad Lippayum, remque totam ut erat geſta, ordine, apertius declaravit. Nimia illa honoris cupidiate, qua ſe abripi paſſus eſt, indignationem meruerat; at Praeſul religioſiſſimus, maluit miſereri vicem hominis, quam eidem iraſci, ſed & animarum cauſa patronum ſe eidem praeſtitit.

§ 8. Quam ob rem Innocentium X. Pontif. Max. impenſe oravit, ut illum in munere tam ſalutari, ac necaſſario ſtabiliret, poeniſque Eccleſiaſticis, quibus ſe obſtrinxiſſet, liberaret. Verum haec delicti gra-

tia morte Pontificis adhaesit, illam tamen qui Innocentio successit, Alexander VII. haud gravate eidem fecit.

§ 9. Postea injectus nonnullis scrupulus, & quaedam dubitatio, utrum tres illi, qui Parthenium devovissent, ipsi rite inaugurati essent? in qua obscuritate Lippayus, quae ad summam rei pertinebant, instauranda putavit, ac tum hominem, diu multumque anxium sui securum esse jussit.

§ 10. Igy lett Isten Kegyelme által kezdete az Magyar Oroszok meg egyesülésének Magyar Országbán az eredete, melyet idövel az Isten és Orosz Püspökök igyekeztek jobban meg erösitteni, és vallókat az Római Katholica Anya Szentegyházzal öszve vettni, melly meg egyezés Isten Kegyelmébül e' mai napigis tart.

§ 11. Errül az egyességrül az Magyar Reformata Ecclesiáknak Irója Tiszteletes Lampe Professor Ur, második Könyvének 546 lapján emlékezvén azt irja: — Quamvis autem quidam ex Sacerdotibus Valachis, Thracibus, & Ruthenis unionem quandam cum Romanis iniverint, plebs tamen ab ea abhorret. Interea eorum labore paulatim ritus eorum pervertuntur, & in Romano Catholicos permutantur, neque utique jam conjugati ad sacerdotium amplius consecrantur.

§ 12. Uniti, Papae Romano Primatum, Spiritus S. processionem a filio, & purgatorium

torium profitentur. S. Euchariſtiam admi-
niſtrant pane azymo. Epiſcopus eorum
eſt Munkatsienſis, & a clero Romano de-
pendet, una cum quibus eorum Archi Dia-
conis. Sacerdotes, qui hanc unionem re-
ſpuuat, mediantibus ſuis Epiſcopis, quos
habent in Hungaria, ab Archi Epiſco-
po Carloviczenſi dependent, & Patriar-
cha Conſtantinopolitano.

§ 13. Ez úgy vagyoné? vagy nem?
azt ö láſſa, hanem az bizonyos, hogy az
Magyar Orſzági Oroſzok okoſſabbak vóltak
az igaz Romai Katholica Anya Szentegy-
háztúl el ſzakadot Görögöknél, mert
maga az Reformatiónak kezdöje Calvinus
az 4. elsö Anya Szentegyhaz Gyüleke-
zeteit az Nicaenumit, az Konſtantinapoli-
tanát, az Ephaeſinait, az Chalcedoniait
hitt ágazatúl bé veſzi, igy állittya maga
4. Könyvének. 9. 18. réſzeiben: — Pri-
ſcas illas Synodos, ut Nicaenam, Conſtan-
tinapolitanam, Epheſinam primam, Chal-
cedonenſem, ac ſimiles, quae confutandis
erroribus habitae ſunt, libenter amplecti-
mur, reveremurque, ut Sacro-Sanctas.
Lehet errül olvasni magát T. Lampe Urat
az maga Magyár Orſzági Reformatiorúl irot
Könyvét, nevezeteſſen Hiſt. Eccleſiaſt.
Hung. Reformat. Lib. II. ad an. 1567.
pag. 162. és egyéb helyeken. Hogy pe-
tig meg tudhaſſuk ezen Sz. Gyülekeze-
deknek rendeléseit elöl adjuk igen rövide-
den e' következendö Szakaſzban. Ti-

TIZEDIK SZAKASZ.

§ 1. A' Nicaenumi Sz. Gyülekezet vólt Kriſtus Urunk ſzületése után 315. Eſztendöben, a' mely Gyülekezetben vóltak 118. Püspökök, Görög es Deák Anya Szentegyházbúl, mind Catholicuſok, a' mely Sz. Gyülekezetben meg vettetet Arius, Sabellius, és Photius dögleletes tanitások, mely Gyülekezetben jelen vólt maga az Nagy Konſtantinus Tsáſzár, és Sylveſter Pápa Követje.

§ 2. Ezen Sz. Gyülekezetben rendeltetet az, hogy az Római Sz. Pápa Feje minden Patriarchaknak. — Qui tenet ſedem Romae, caput eſt, & Princeps omnium Patri-

triarcharum. Quandoquidem ipſe eſt primus, ſicut Petrus, cui data eſt poteſtas in omnes Principes Chriſtianos, & omnes populos eorum, & qui ſit Vicarius Chriſti Domini noſtri ſuper cunctos populos, & cunctam Eccleſiam Chriſtianam, & quicunque contradixerit, a Synodo excomunicatur. Ez igy vagyon meg irva az Nicenumi Gyülésnek 39. Kánonjában, melyet lehet láttni, és olvasni Cocciusnal az 7. Könyvben az 4. articulusb.

§ 3. Vóltak pedig jelen ezen Nicenumi Sz. Gyülekezetben az Scythák, és más Nemzetek, kik ſzakadtak ide Magyar Orſzágbúl, Scythiábúl, úgy mint az Oroſzok; igy irja ezt Euſebius az Nagy Konſtantinus Tsáſzár életében az 3. Könyvében; ugy mond: — Videre ibi erat Syros, Cilices, Phaenices, Arabes, Palaeſtinos, Thebanos, Lybicos, Meſopotamios, Perſas, Scythas, Ponticos, Galatas, Pamphilios, Cappadoces, Phrygios, Thraces, Macedones, Achaeos, Epirotas, & Hispanos. Söt még ezen Orſzágbúlis vóltak — Dominus Strigonienſis Epiſcopus ex Pannoniae Provincia; a' mint irja Lampe Hiſt. Eccles. Reſor. Ungar. Part. I. cap. V. pag. 46.

§ 4. A' Konſtantinápolyi Sz. Gyülekezet tartatot 368. eſztendöben Damaſus Pápa és Theodóſius Tsáſzár idejében, Macedonius Konſtantinapolyi Püspök ellen, ki az Sz. Lélek Istenségét tagadta; jelen vóltak

tak 150. Sz. Attyák. Ebben is helyben hagytak mind azokat, melyet az Nicaenumi Gyülésben rendelt az Anya Szentegyház, hanem az Nicaenumi Symbolumhoz hozzá adták az Sz. Lélek Úr Istenrül való ſzármazást.

§ 5. Theodoſius Tsáſzár azt rendelte Törvényében in L. 1. c. de ſum. Trinit: — Cunctos Populos, quos clementiae noſtrae regit imperium, in tali volumus religione verſari, quam B. Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis Religio usque adhuc inſinuata declarat.

§ 6. Errül irja Sozomenus Lib. 7. Hiſt. Eccles. cap. 4: — Eo autem reſcripto declarabat (Theodoſius) ſe velle, ut univerſi ſubditi eam religionem amplecterentur, quam Petrus Apoſtolorum Princeps Romanis ab initio tradidiſſet, quamque tunc temporis Damaſus Romae, & Petrus Alexandriae Epiſcopus conſervarent. Lásd Theodoretuſt in Pſalm. 116. — Magnus Petrus ab Hieroſolyma uſque ad Romanorum urbem percurrit, omnibus veritatis radios afferens. Ezek pedig Novatianus eretnekek lévén mégis igy vallották az igazságot. Lásd Baroniust ad an. 439. 415. Num. 8.

§ 7. Az Epheſuſi Sz. Gyülekezet vólt 428ban. I. Caeleſtinus Pápa és Theodoſius Tsáſzár alatt, Neſtorius Konſtantinapolyi Püspök ellen, ki az Kriſtust tsuppa embernek állitotta, ezen tanitást mint kárhoza-

hozatost, meg tzáſoltak 200. Püspökök, kik közt jelen vólt Cyrillus az Alexandriai Püspök, ezen Sz. Gyülekezet alatt hólt meg Sz. Agoſton Doktor.

§ 8. Ezután tartatot az Chalcedoniai Sz. Gyülekezet Leo Pápa, és Martianus Tsáſzár alatt 457. Eſztendöben, 630. Sz. Attyák jelenlételekben, Eutiches Konſtantinapolyi Apatur ellen, ki azt állitotta, hogy Kriſtus Urunk az meg teſtesülése után nem két terméſzetbül, hanem tsak egy Isteni terméſzettel birna. Ezt az eretnek tanittást az Anya Sz. Egyház meg áttkozta. Ezek az 4. leg föbb Sz. Gyülekezetek, melyekben az Római Katholica Anya Szentegyház agazati meg erösittettek, és az Oroſzok az Romai Anya Sz. Egyházzal hiſzik.

§ 9. Ezután az utolsó Sz. Gyülés után Marcianus Tsáſzár kemény parantsolatot ada ki tartományiban, hogy ſenki többet az Hitrül ne vetekedjen, hanem hidje el azt, a' mit el végzettek az Sz. Attyák a' Sz. Gyülekezetekben, mely parantsolattya ekképpen vagyon meg irva: — Ceſſet igitur jam profana contentio. Nam vere impius, atque ſacrilegus eſt, qui poſt tot ſacerdotum ſententiam opinioni ſuae aliquid tractandum reliquit.

§ 10. Extremae quippe dementiae eſt, in medio et perſpicuo die comentitium lumen inquirere. Qui enim poſt veritatem reper-

tam aliquid ulterius discutit, mendacium quaerit. Nemo itaque vel clericus, vel militaris, vel alterius cujuscunque conditionis de Fide Christiana publice turbis adunatis, & advenientibus tractare conetur inposterum, ex hoc tumultus & perfidiae occasionem requirens.

§ 11. Nam injuriam facit iudicio religiosissimae Synodi, si quis semel iudicata, ac recte disposita revolvere, & disputare contendit, cum ea quae nunc de Christiana fide statuta sunt juxta apostolicas expositiones, & statuta sanctorum Patrum trecentorum decem & octo, & centum quinquaginta definita esse noscantur. Lásdmeg Baroniusnál ad an. 452. num. 3.

§ 12. Az Florentiai Gyülésben pedig az végeztetet el, hogy az Sz. Romai Pápa az egész Catholica Anya Szentegyháznak Feje, Atya és Doktora; igy vagyon Deákul szórul szóra: — In nomine SS. Trinitatis Patris & Filii, & Sp. Sancti, hoc sacro universali approbante Florentino Concilio definimus, ut haec fidei veritas ab omnibus Christianis credatur, & suscipiatur, sic que omnes profiteantur, quia Spiritus S. ex Patre, & Filio aeternaliter est. — — — Item definimus Apostolicam sedem & Rom. Pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum successorem esse B. Petri Principis Apostolorum & verum Christi Vicari-

carium. totiusque Ecclesiae caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in B. Petro pascendi regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam a Dno nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis oecumenicorum & in sacris Canonibus continetur. Lásd ir Decr. Eugenii IV. de Unione Armenorum Sess. 25. & passim alia.

TIZENEGYEDIK SZAKASZ.

§ 1. Ez az Sz. Gyülés vólt 1432 Esztendöben Florentziában, melyben személye szerént jelen vólt az Görög Tsászár, és az Konstantinapolyi Patriarcha sok Püspökökkel, Apáturokkal, és Barátokkal, melyben 25. Ülésben el végeztetet az Sz. Lélekrül, az Purgatoriumrúl, az elsöségrül, az Sz. Sacramentomokrúl való vetekedés, és ebben meg egyeztek az Görögok az Római Anya Szentegyházzal, de az Görög Papok meg nem akárván magokat alázni, ismét el szakadtak a' mint mondánk az VIII. Szakaszban, jóllehet hogy az nép, és

és köſség mai nap ſem idegen ezen egyességtül, a' mint irja Joan. Nepom. Bartholotti Cap. IV. de Diſunit. ſtatu Graecorum. Hogy közönségeſſen vallya a' nép: — Nos omnia ut vos Catholici religionis Chriſtianae capita tenemus, veſtrum duntaxat noſtrumque inter ſe diſſidet Sacerdotium.

§ 2. Ellenben az Magyar Orſzági Oroſzok meg alázván magokat azon egyeséghez állottak, a' mint vólt el végezve az Sz. Florentziai Gyülésben, mint mondánk, Parthenius Munkátsi Oroſz Püspök által, valóságos Isteni, és nem emberi munkálkodás által. Mert ez Isten dolga különöſſen, kinek hire akarattya nélkül az Anya Szentegyházban, úgy egyebekbenis meg nem eſik ſemmi, melyet az moſtani meg romlot idönkben az ſajtalan *Naturalisták* meg nem ismérik az el pártult Görögökkel.

§ 3. Hallyák meg mind a' ketten mit mond Sz. Cyprianus Püspök: — Neque enim aliunde haereſes obortae, aut nata ſunt Schismata, quam inde, quod Sacerdoti DEI non obtemperetur, nec unus in Eccleſia ad tempus Sacerdos, & ad tempus Judex vice Chriſti cogitatur, cui ſi ſecundum magiſteria Divina obtemperaret Fraternitas univerſa, nemo adverſum Sacerdotum Collegium quidquam moveret, nemo poſt Divinum iudicium, poſt populi ſuffra-

ſuffragium, poſt Epiſcoporum conſenſum, iudicem ſe jam non Epiſcopi, ſed DEI faceret. Nemo diſſidio unitatis Chriſti Eccleſiam ſcinderet, nemo ſibi placens, ac tumens ſeorſum foris haereſim novam conderet, niſi ita est aliquis ſacrilegae temeritatis, ut putet ſine DEI iudicio fieri ſacerdotium, cum Dominus in Evangelio ſuo dicat, nonne duo paſſeres aſſe veniunt, & neuter eorum cadit in terram ſine Patris voluntate, cum ille nec minima fieri ſine voluntate DEI dicat, exiſtimabit aliquis, ſumma, & magna aut non ſciente, aut non permittente DEO in Eccleſia DEI fieri, & ſacerdotes, id eſt diſpenſatores ejus non de ejus ſententia ordinari? Olvásd S. Cyprianust Epiſt 55. az Cornelius Pápához melyet küldöt. Tanulhatnak ebbül az moſtani *Deisták.*

§ 4. Ha ennek nem hiſznek, hallyák Zsidó Joſefet Antiq. Judaic. Lib. 10. cap. 12. — Quamobrem dum Danielis vaticinia conſidero non poſſum non damnare iſtorum inſcitiam, qui DEO negant curae eſſe res mortalium, qui enim fieri potuit, ut Prophetiis ejus reſponderet eventus, ſi temere in mundo geruntur omnia.

§ 5. Cicero azt vallya: — Pietate, ac Religione atque hac una ſapientia, quod Deorum immortalium numine omnia regi, gubernari, perſpeximus, omnes gentes, nationeſque ſuperavimus. Lasd, Lactantius

azon

azon Könyvében, mely az Isten haragjárúl vagyon, az 9. részben, ezekbül lehet látni, hogy az Oroſzok Parthenius Munkátsy Püspök által az Római Anya Szentegyházzal lett egyesülése Isteni rendelés, és hogy ez az egyeſség továbbis az Istenes Oroſz Püspökök, és Papok által ſzentül meg tartatot, mind ekkoráig, Isteni munka Munkátson.

§ 6. Azértis a' Felség, és ſelyeb való helyekrül jött parantsolatokban az Oroſz hit mondattatik Catholica hitnek, és a' kik az Oroſz Katholica Anya Szentegyháztúl el ſzakadnak, mint Apoſtataknak neveztettnek, és büntettni rendeltettnek azon Királyi parantsolat ſzerént, mely jött Mária Theresia Királynénk alatt 1749. Eſztendöben 17. Januariusban. *Apoſtatis ſeu a Romano Catholica, ſeu a Græci ritus unitorum æque Catholica dictandæ pœnæ modus hic erit*; tehat oly igaz hit, mint az Római.

§ 7. Vagyon Munkáts Beregh Vármegyében, és ez az vára régi idöben Herczegség vólt, és ennek az Herczegje régi idöben épitet 1360. Eſztendöben ſa épületet az Oroſz Barátoknak, idövel Oroſz Püspök helye let, igy olvaſom: — Anno 1360. Graeci ritus Monachis dux Munkatsienſis ſtruxit aediculam ligneam, quam ſucceſſor lapideam reddidit, ſuccedente tempore Epiſcopium loco acceſſit, vagynak itten Oroſz Barátokis Baſiliták úgy ſzinte mint

Pö-

Pótson, a' hol sok tsudákkal tundöklö Boldogságos Sz. Maria képe tisztelltetik nagy buzgósággal az Oroszoktúl, és R. Katholikusoktúl.

§ 8. Innét ki tetzik, hogy az Oroszok régi lakosok Magyar Országban, de ezt az épületet Munkátson az Orosz Barátoknak minémü *Dux Munkatsiensis* épitette? Magyaré? vagy Orosz, nem tudom, hanem úgy gondolom, hogy valami Orosz Hertzeg, mert 1360. Esztendöben már az Lengyelek el foglalták Gallicziát mint Timon irja: — Demortua stirpe Ducum, & concussa sub An. 1300. seditionibus Hungaria, Poloni in Gallіciam pedem intulerunt, minthogy közel vóltak Munkátshoz, meglehet hogy Lengyel Orosz Hertzeg épithette, de ez nem bizonyos.

§ 9. Én úgy tartottam, hogy ez az *Dux Munkátsiensis* 1300. Esztendöben nem egyéb vólt, hanem Leo Orosz Herczeg, Daniel elsö Orosz Tzárnak fia, ki ebben az idöben birta Lemberget, mely Munkátshoz közzel vagyon. Ez tsak vélekedés az Timon számvetése szerént, de bizonyos az, hogy 1373. azutánis birta Laszló Magyar Palatinus ezt az Orosz birodalmat, melyet adott néki és több Magyaroknak I. Lajos Király, úgy mond Cromer: — Cum enim majore benevolentia Ludovicus Hungaros, quam Polonos complecteretur, Russiam iis adjunxit, ez birta Ino-

vula-

vuladislaviát, Generucoviát, Zlotoriat, és Sárlet Lenyel Orszàgban, és többetis, ez épitett vólt 1384. Esztendöben Tsenstochoviában az Templomot, a' kiben Orosz Birodalombúl hozta el azon képet, melyet Sz. Lukáts irtt, ez épitette tehát a' Munkátsi Orosz templomotis, mert eben az idöben élt, és ki az Oroszok Hertzegének neveztetet *Dux Russiæ* 1373. Esztendöben. Akár ki épitette, tsak ugyan régi dolog és bizonyság, hogy 500. Esztendöktül fogvást birja már az Orosz Püspök ezt az Püspök helyét.

§ 10. Mária Theresia idejében nagy ditsösségre, és méltóságra emeltetet fel az Munkátsi Püspökség, leginkább az mostani Orosz Püspök Batsinsky ö Excellentiája munkálkodási, és érdemei által, kinek Istenben bóldogúlt Kiralyné Munkátson adot kegyelmessen nagy residentiát szép Templommal együtt, vagyon itten Káptalanis. Ezen Püspök alatt hozatot szép rendben az Orosz klerus, kiket maga nagy költségén Bétsben az Universitásban nevel, és tanittat minden féle nyelvekre, és Tudományokra, úgy, hogy az Római Catholicusok közt sintsenek külömbek.

TIZEN-

TIZENKETÖDIK SZAKASZ.

§ 1. Vagyon az Munkátsi Püspökség után más Orofz Püspökségis Bihar Vármegyében Nagy Váradon, az moftani Orofz Püspök itten Méltoságos Drabant Ignácz Ur, ki már két Orfzág Gyülésén jelen vólt fzémelye fzerént, ez kormányozza moft az Orofz Sz. Eccleſiakat az maga Váradi Dioecesésében. Ezen Püspökséget állitotta fel elsöben Sz. Láfzló Király, kit mondánk az Orofz rituſon lenni, igy tehát ezt lehet állittani elsö Orofz Püspökségnek.

§ 2. Vagyon harmadik Orofz Püspökség Horváth Orfzágban Kriſiai Varmegyében, az moftani Orofz Catholicus Püspök itten

itten Méltóságos Baſtatich Joſaphat Ur. Ez talán leg régiebb kereſztény Püspökség, mert a' mint mondánk az II. Szakaſzban itten lettek elsöben Kereſztények az Tótok, és Oroſz Orſzágbúl ki jött nemzetségek. Lásd az III. Szakaſzt.

§ 3. Ezek az Orſzág Gyüléseire az többi Magyar Orſzági rendekkel egyetemben hivattattnak az Orſzág Gyülésére per Regales, és az Catholicus Clerus közé ſzámláltattnak, az Romai Katholica Anya Szentegyház meg egyesülése után, minthogy attúl tsak az rend vagy ritus által külömbözik ritu adiaforico, az hitágazatiban pedig egy értelemben vagyon.

§ 4. A' mi illeti az kiſſeb rendet az Oroſz papi hivatalban, azokis egy ſzabadsággal birnak az Romai Cleruſſal, a' mint bövebben az Orſzág 1723. 69. rendelésébül ki teczik, és az Sz. Római Pápák rendeléſeibül, melyeket irántok tettenek, nevezeteſſen Clemens VIII. és Benedictus XIV. melyeket lehet olvasni in Bullario Rom. Tom. I. Num. 57. elöl adja ezeket rövideden R. P. Joannes Dominicus Mansi. Editionis Romanae An. 1763. melyeket én nem tartottam úgy mint Dogmatikat itten ezen Hiſtoriamban ſzükségesképpen elöl adni.

§ 5. Az múlt két Magyar Orſzági Gyülésekben, melyek voltak 1791. Eſztendöben II. Leopoldus Tsáſzár és Magyar Or-

Orſzági Király, nem különben 1792. Eſztendöben II. Ferencz Tsáſzár, és Magyar Orſzági Király igy vagynak rend ſzerént az Orſzág Gyülekezete által véghez vitt articuluſok, vagyis végezés alá irva:

Venerabilibus in Chriſto Patribus: Domino Joſepho e Comitibus de Battyán-Perpetuo in Németh Ujvár S. Romanae Eccleſiae Cardinale, ac S. R. I. Principe, Strigonienſis, & altero Comite Ladislao Kollonich de Kollegrad Colocenſis, & Bacsienſis canonice unitarum Metropolitanarum Eccleſiarum Archi-Epiſcopis. Comite Carolo Eſzterházy de Galantha Agrienſis, Andrea Bacsinſzky Graeci Ritus Catholicorum Munkatsienſis, és igy az Munkátsi Oroſz Püspök ö Excellentiája az Orſzág Gyülésén az Püspökök közt második ſzemély.

§ 6. Az több Püspökök után következnek az Oroſz Püspökök ily formán: — Ignatio Drabant Graeci Ritus Catholicorum Magno Varadienſis, Joſaphat Baſtatich, itidem Graeci Ritus Catholicorum Crilienſis, ezek az Oroſz Püspökok mind az Orſzág Statusi vagyis Nagyai közot vagynak.

§ 7. Vagynak ezek közt az Püspökségek közt más Püspökökis, ugymint Oláhok, Horvátok, és Rátzok, — a' mint irja Tomka Száſzky: — Orientalis Graeci Ritus Religio, ſolis Serbiis, Ruſſis atque Valachis propria, & ſingularibus inde ab

Anno 1690. Leopoldi, aliorumque Regum Privilegiis confirmata, in eam, quae Ecclesiae Romano-Catholicae redunita est, & quae ab ea dissentiens est, distinquitur. Illi Budensis, & Munkátsiensis, Episcopi duo, isti Budensis alter, & Aradiensis, atque Petri Varadiensis Praesules tres, qui Archi-Episcopo Carlowitsiensi suffragantur praesunt..

§ 8. Jollehet ugyan, hogy vagyon mint az Oláhoknak, úgy mint Nagy Váradon, és az Ráczoknak Magyar Országban Püspökjök, de ezek nintsenek azon méltóságra, és tekéntettre fel emelve, mint az Orosz Püspökök, mert az Ország Gyülekezetére sem hivattattnak, sem pedig az V. Clerus közt helyt nem foglalnak.

§ 9. Mindezekre való nézve ohajtyák az Magyar Oroszok, hogy propter vinculum pacis, & unitatem Spiritus sancti (mind Sz. Laszló Király idejében esett) mind az Ráczok, mint pedig az Oláhok, kikkel ezen Nemes Magyar Országban nagy idötül fogvást egy Magyar Király alat, és egy törvény alatt öszve kaptsolva valának, Partheniust Munkátsi Orosz Püspöket, és ennek igaz Successorit minden illendö keresztényi alázatosság gal, és Istenes selelemmel követvén, zörgessenek az Római Katholica Anya Szentegyháznak ajtain — pulsent fores (igy mondja Sz. Cyprianus) sed non utique confringant, adeant ad limen

men Ecclesiae, sed non utique, ut transiliant, castrorum coelestium excubent portis, sed armati modestia, qua intelligant, se desertores fuisse, resummant precum suarum tubam, sed qua non bellicum cantant, mittant legatos pro suis doloribus lachrimas, advocatione fungantur ex intimo pectore prolati gemitus.

§ 10. Jertek! Jertek kedves Attyámfiai hozzánk egyességre, mert lelkünkben sajnálunk. — Venite ergo Fratres! si vultis ut inseramini in vite, dolor est, quum vos videmus praecisos ita jacere. Numerate sacerdotes, vel ab ipsa Petri sede, & in ordine illorum Patrum, quis? cui successit? Vide ipsa est Petra, quam non vincunt, superbae inferorum portae. Sz. Cyprianus. 2. Könyvében az hetedik Levelben. Igy hogy meg legyen, kivánnyuk az Attya, Fiú, Sz. Lélek Istennek nevében Amen.